

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Andra Kammaren. N:o 26.

Torsdagen den 9 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande april.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, herr E. J. Ekman, till följd af rheumatism i fötternas ledgångar, är tills vidare förhindrad att delta i Riksdagens förhandlingar, intygar
Stockholm den 8 april 1896.

A. Werner,
legitim. läkare.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr J. H. G. Fredholms i gårdagens sammanträde bordlagda motion, n:o 235.

§ 4.

Enligt derom förut fattadt beslut företogs nu först till behandling bevillningsutskottets memorial n:o 18, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 5:te punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 13 angående vissa delar af tullbevillningen.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.

I 5:te punkten af sitt ofvannämnda betänkande hade utskottet hemställt, att Riksdagen måtte medgifva, att den eller de förhöjda tullsatser, som vid behandlingen af samma betänkande kunde varda af Riksdagen beslutade i fråga om artikeln *fläsk*, finge tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämdes.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Denna hemställan hade, enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, af Första Kammaren bifallits, men af Andra Kammaren afslagits; hvaruppå Riksdagen efter gemensamma omröstningar beslutit att höja tullen för rökt fläsk till 30 öre och för fläsk, andra slag, till 20 öre per kilogram.

Enär frågan om tillämpning redan under innevarande år af de förhöjda tullsatserna, enligt utskottets åsigt, måste anses utgöra en sådan bevillningsfråga, för hvars afgörande, då kamrarne stannat i skiljaktiga beslut, jemlikt 71 § regeringsformen och 65 § riksdagsordningen, gemensam omröstning må ega rum, föreslog utskottet i nu föreliggande memorial följande voteringsproposition:

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen skall medgifva, att de förhöjda tullsatserna å fläsk må tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämmes, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att afslå utskottets ofvanberörda hemställan.»

Häremot hade reservation afgifvits af herr *Fredholm* från Stockholm, med hvilken herrar *Collander*, *G. Jansson* i Krakerud, *S. M. Olsson* i Sörnäs, *Lundström*, *J. Johansson* från Stockholm och *Lilljeqvist* instämt, och hvilka ansett, att utskottet icke egt befogenhet att i denna fråga för Riksdagen framlägga förslag till voteringsproposition, utan att det i stället tillkommit utskottet att, då frågan enligt 63 § riksdagsordningen för denna riksdag förfallit, derom till Riksdagen göra anmälan.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Fredholm* från Stockholm: Herr talman! Vid det nu föredragna bevillningsutskottets memorial har jag jemte 6 andra utskottsledamöter från denna kammare afgifvit en reservation, i hvilken vi sökt angifva de hufvudsakliga skälen för vår åsigt, att gemensam omröstning om den i sagda memorial behandlade fråga icke kan grundlagsenligt företagas. Under åberopande af dessa skäl får jag därför, herr talman, yrka, att kammaren icke måtte godkänna det af bevillningsutskottet här framlagda förslaget till voteringsproposition.

Herr *Swartling*: Den ärade reservant inom bevillningsutskottet, som nyss hade ordet, har gjort sig mycken möda att söka inveckla en fråga, som i sig sjelf är ganska enkel. Att den är enkel vågar

jag sluta till deraf, att en liknande fråga vid ett föregående tillfälle förevarit, och jag skall be att få erinra kammaren om densamma. Det var år 1886. Bevillningsutskottet anförde då i memorial n:o 2 i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:sta, 2:dra, 3:dje, 4:de och 5:te punkterna af utskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen, följande:

*Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)*

»Vid behandlingen af utskottets ofvannämnda betänkande hafva Riksdagens kamrar, enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, stannat i olika beslut i afseende å de fem punkter, hvilka här nedan omförmälas.»

»1:o) I 1:sta punkten hade utskottet hemställt, att af omalen spanmål, råg, hvete, korn, majs, ärtor och bönor samt alla öfriga slag utom hafre och vicker måtte åsättas en tull af 2 kronor för 100 kilogram.»

»Denna utskottets hemställan har Första Kammaren afslagit, men Andra Kammaren bifallit.»

Så uppstälde bevillningsutskottet en voteringsproposition i afseende på denna punkt och likaså i afseende på 2:dra, 3:dje och 4:de punkterna rörande artiklarne: malen spanmål, malt och kli. I 5:te punkten säger derefter utskottet: »I 5:te punkten hade utskottet hemställt, att, för den händelse tull komme att åsättas flera eller färre af de ofvan under 1:o—4:o omförmälda artiklar, Riksdagen jemväl måtte besluta, att dessa tullar skulle såsom tilläggsafgifter till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämdes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft.»

»Denna utskottets hemställan har afslagits af Första Kammaren, men bifallits af Andra Kammaren.»

»För den händelse samtliga de ofvan under 1:o—4:o omförmälda gemensamma omröstningar komma att utfalla i enlighet med Nej-propositionerna, hvarigenom den förutsättning, som uppställts för utskottets i 5:te punkten gjorda hemställan, bortföle, får utskottet hemställa,

att utskottets i 5:te punkten gjorda hemställan måtte af Riksdagen anses förfallen.»

»För den händelse åter, att flera eller färre af samma omröstningar komma att utfalla i enlighet med Ja-propositionerna, och då frågan om tillämpning redan under innevarande år af sålunda beslutade tullsätser måste anses utgöra en sådan bevillningsfråga, för hvars afgörande, då kamrarne stannat i stridiga beslut, jemlikt ofvan åberopade grundlagsparagrafer, gemensam omröstning må egurum, får utskottet för sådan omröstning föreslå följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller bevillningsutskottets af Andra Kammaren godkända hemställan, att, för den händelse tull åsättes flera eller färre af de ofvan under 1:o—4:o omförmälda artiklar, Riksdagen jemväl måtte besluta, att dessa tullar skola såsom tilläggsafgifter till

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Första Kammaren, afslagit utskottets ifrågavarande hemställan».

Som kammaren behagade finna, är detta fall fullkomligt analogt med det nu förevarande; enda skilnaden är, att 1886 Första Kammaren hade afslagit, men Andra Kammaren bifallit den utskottets hemställan, om hvilken gemensam votering skulle ega rum, och det nu är tvärt om. För öfrigt är frågan alldeles densamma; och denna voteringsproposition blef också utan diskussion af begge kamrarne godkänd.

Jag skall derjemte be att få erinra om, att bland ledamöterna af bevillningsutskottet från denna kammare detta år voro, bland andra, herrar Olof Jonsson i Hof och Johan Johansson i Noraskog, samt från Första Kammaren herrar Bennich, utskottets dåvarande ordförande, grefve De la Gardie, Andra Kammarens nuvarande talman, presidenterna Wærn och Forssell m. fl., men att ingen reservation då afgafs mot det slut, hvartill utskottet kommit. Jag får därför, herr talman, anhålla, att kammaren måtte godkänna utskottets nu föreliggande förslag till voteringsproposition.

Herrar *Andersson* i Löfhult, *Petersson* i Boestad och *Peterson* i Hasselstad instämde med herr Swarling.

Herr Jonsson i Hof yttrade: Såsom talaren på östgötabänken nyss nämnde, godkändes år 1886 en voteringsproposition om tiden för tillämpningen af vissa förhöjda tullsatsers; och talaren kom på grund häraf till det resultat, att därför äfven den nu föreliggande voteringspropositionen följdriktigt borde af kammaren godkännas. För min del tror jag emellertid icke, att dessa båda voteringspropositioner kunna fullständigt jemföras med hvarandra, utan att man får bedöma den nu föreliggande frågan efter andra grunder än den fråga som 1886 förelåg. Såsom skäl härför ber jag att först och främst få nämna, att år 1886 voteringspropositionen rörande tiden för tillämpningen framställdes i sammanhang med voteringspropositionerna om de förhöjda tullsatserna och icke såsom nu *efteråt*, sedan höjningen redan är afgjord genom gemensam omröstning af kamrarne, och saken står så, att, om icke något annat beslutas, de nya tullsatserna skola tillämpas från och med nästa års början. År 1886 deremot voro dessa båda saker ställda i samband med hvarandra, så att man hade tillfälle att vid voteringen om tullsatsernas belopp äfven taga hänsyn till frågan om tiden för tillämpningen.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Denna omständighet må man nu emellertid fästa stor eller liten vikt vid; men det finnes en annan sak, som jag speciellt fäst mig vid, och det är olikheten i afseende på formen mellan 1885 års voteringsproposition och den nu föreliggande. I den senare voteringspropositionen föreslås, att Riksdagen skall medgifva, att de förhöjda tullsatserna å fläsk må tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämmes. Detta ord *medgifva* i en fråga, der ovilkorligen Riksdagen sjelf har beslutanderätt, kan här icke betyda något annat, än att bevillningsutskottet synes antaga, att det mera är fråga om Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt, än om en Riksdagens egen beskattningsåtgärd. Och ensamt den omständigheten att godkänna en voteringsproposition, som antyder något sådant, måste för Riksdagen vara ganska betänkligt. Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att i 1886 års voteringsproposition begagnades uttrycket »att Riksdagen jemväl måtte *besluta*», men här föreslås helt enkelt, »att Riksdagen skall medgifva.» Till hvem medgifvandet skall göras, det vet jag icke. Kongl. Maj:t har åtminstone icke framställt någon proposition om förhöjning i fläsktullen; och om det är meningen att gifva motionärerna svar, så tycker jag, att formen är bra kuriös. Saken synes mig vara af den art, att, om man för öfrigt kan vara tveksam om det grundlagsenliga i att genom gemensam omröstning afgöra, huru vida en af Riksdagen äsatt tullsats redan under det löpande året skall träda i kraft, här ensam voteringspropositionens form bör vara tillräcklig för att afslå densamma.

Jag skall äfven, då frågan om det grundlagsenliga i en sådan gemensam omröstning, som här föreslås, genom reservationen framstälts, be att få nämna några ord om olika synpunkter, som i det afseendet böra kunna göra sig gällande. 69 § regeringsformen begagnar i fråga om statsutskottets förslag, och huru de skola afgöras, uttrycket »statens reglerande eller bevillingens derefter lämpade hela belopp.» 65 § riksdagsordningen åter talar om »statsutgifter eller bevilling.» Det begagnas således i fråga om statsregleringen i regeringsformen och riksdagsordningen två olika uttryck. Om jag då tänker mig, huru det under det senare årtiondet tillvägagått i sådana fall som det nu föreliggande, erinrar jag mig icke ett enda, der kamrarna hafva voterat gemensamt om olika beslut i fråga om sådana statsutgifter för det löpande året, som icke inverkat på den statsreglering, hvilken Riksdagen då haft att uppgöra. Vål har voterats om sådana statsutgifter för det löpande året, som stått i sammanhang med utgifter för statsregleringsåret, men, såsom sagdt, så vidt jag erinrar mig, aldrig om frågor, som enbart röra statsutgifter under det löpande året. Det visar sig därför, så vidt jag kan finna, att Riksdagen slagit in på den praxis, att den i sådana fall som det förevarande gifvit regeringsformens bestämmelser prioritet och följt dem och sålunda gifvit uttrycken i 65 § riksdagsordningen en underordnad betydelse i förhållande till regeringsformen.

Om jag nu öfvergår till sjelfva bevillningsfrågan, så föreskrives det ju i regeringsformen, att bevillingen skall utgöras under det statsregleringsår, för hvilket Riksdagen har att reglera staten, eller utgöras intill slutet af det år, statsregleringen omfattar. Deraf följer,

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

att all bevillning, som Riksdagen åtager sig, gäller det kommande året och icke det år, då staten uppgöres. Med anledning häraf tror jag, att man bör fatta de i grundlagen förekommande uttrycken om bevillning på det sätt, att formen för afgörandet af bevillning genom gemensam omröstning kanske riktigast bör gälla endast sådana bevillningsfrågor, som röra statsregleringsåret och icke det löpande året.

Emellertid har kammaren år 1886 genom att godkänna den då föreliggande voteringspropositionen hyllat en annan uppfattning af saken; och man kan därför med skäl hysa delade meningar om hvad som kan vara riktigast.

Jag har velat beröra detta för att visa, att man kan hafva olika uppfattning derom, huru vida det bör voteras gemensamt eller ej, vare sig voteringen afser höjning eller sänkning af en tullsat, då beslutet skall gälla det löpande året och icke statsregleringsåret.

Emellertid tager jag mig friheten att på de i början af mitt anförande angifna skäl instämma i herr Fredholms yrkande, att kammaren icke måtte godkänna föreliggande förslag till voteringsproposition.

Herr Johansson i Noraskog: Då den ärade ledamot af bevillningsutskottet, som nyss hade ordet och som redogjorde för hvad i en liknande fråga förekom år 1886, äfven nämnde mitt namn och sade, att jag då icke reserverade mig mot utskottets då gjorda hemställan, så vill jag — på samma gång jag *icke* tackar honom för hans uppmärksamhet — be att få anmärka, att utskottet i år icke gått till väga på samma sätt som år 1886. Ty i år har utskottet gått till väga på så sätt, att det helt enkelt begagnat sig af samma formulering, som redan 1892 års bevillningsutskott använde vid behandlingen af Kongl. Maj:ts förslag till ny tulltaxa, ett förfaringssätt, som derefter upprepade gånger användts, nemligen »att Riksdagen ville medgifva, att de förhöjda tullsatserna måtte tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämmes.» Då hade emellertid *Kongl. Maj:t begärt* ett sådant medgifvande från Riksdagens sida, men nu har Kongl. Maj:t *icke* begärt något *medgifvande* — någon annan *myndighet* i dylika frågor känner jag icke till — att få tillämpa de af Riksdagen beslutade förhöjda tullsatserna å fläsk under loppet af innevarande år; och då så är förhållandet, bortfaller äfven likheten med den procedur, som begagnades år 1886.

Det är blott detta, jag velat erinra om för att visa, hvarför jag icke reserverade mig år 1886, och för att tillkännagifva min åsigt nu, på det att icke den auktoritetstro, som kanske hos en och annan i kammaren kan göra sig gällande i detta fall, måtte hafva min person till föremål. Då nu Riksdagen genom gemensam votering beslutat höjda tullsatser å fläsk, men icke på samma gång *beslutat* något om rätt för Kongl. Maj:t att bestämma tiden för tillämpningen; och då Andra Kammaren för sin del redan en gång förklarat sig icke vilja göra ett medgifvande i sådant syfte, anser jag, att kammaren bör hålla fast vid detta beslut och följaktligen icke godkänna den nu föreliggande voteringspropositionen.

Herr friherre Barnekow: Jag har haft förtroendet att under 18 år vara ledamot af bevillningsutskottet, och jag har varit utskottets ordförande samtidigt med att den siste ärade talaren varit dess vice ordförande. Jag vill därför hemställa till honom, om icke vid alla tillfällen, då det inom utskottet ifrågakommit att åsätta en vara tull och det begärts att beslutet skulle träda i kraft under det löpande året, utskottet i allmänhet biträdt sådana förslag. Jag kan åtminstone icke erinra mig annat.

*Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)*

Nu säga de ärade reservanterna, att en sådan voteringsproposition, som utskottet här föreslår, skulle strida mot grundlagen. Jag skall emellertid i det hänseendet be att få återropa 71 § regeringsformen, der det föreskrifves, att man skall rösta gemensamt om sättet för grundernas tillämpning för någon bevillning. Jag hemställer, om icke här är fråga om sättet för grundernas tillämpning. Riksdagen har ju beslutat en förhöjd tullsats å fläsk, och här är nu fråga om när denna förhöjda tull skall tillämpas, om den skall tillämpas från och med den 1 januari 1897 eller från och med någon viss dag under år 1896. Jag håller därför fast vid, att det här gäller sättet för grundernas tillämpning; och då skall derom röstas gemensamt. Detta står för mig alldeles klart. Ty om det icke så vore, utan om en majoritet kunde bestämma en tullsats och en annan, när denna tullsats skulle tillämpas, då hemställer jag, om icke den majoriteten, som bestämmer öfver tillämpningen, derigenom helt och hållet kan upphäfva beslutet angående tullsatsen; dessutom är här fråga om en bevillning, och derom skall, vid sådana tillfällen som detta, röstas gemensamt.

Vidare har utskottets förslag till voteringsproposition klandrats i formelt hänseende. Man har sagt, att i stället för ordet »medgifva» borde det stå ordet »besluta». Ja, men i och med det samma kamrarne medgifva en sak, har den ju också af på hvad Riksdagen beror beslutats. Jag kan därför icke finna, att voteringspropositionen i formelt hänseende är så felaktig.

Derjemte har man talat om, att det icke skulle gå för sig att votera gemensamt om en bevillning för det löpande året, men något stöd för en dylik åsigt kan jag ej finna i grundlagen. Man kan möjligen tänka sig ett formelt fel, som utskottet begått, hvilket icke gjordes 1886. Då beslöt man nemligen vid höjningen af en del tullar, att, om exempelvis tullen å en vara förut varit 10 öre och den höjdes till 20 öre, den icke för det löpande året skulle upptagas till 20 öre, utan att den skulle utgå med samma belopp eller 10 öre, men derjemte med en tilläggsbevillning af 10 öre. Jag tror, att det sättet var mera formelt riktigt, men i sak har det ingen betydelse.

Jag ber att ännu en gång få för kammaren påpeka, dels att här är fråga om en bevillning och dels det oegentliga deri, att *en* majoritet skulle kunna bestämma en tullsats, men en *annan* majoritet kunna upphäfva densamma medelst sitt beslut i fråga om tiden för dess tillämpning.

På grund af de af mig nu anförda skälen ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Herr vice talmannen Östberg: Reservanterna anför i sin reservation, att den nu föreliggande frågan icke kan anses såsom en beviltningsfråga. Emellertid säger ju § 60 regeringsformen, att till beviltning räknas tull- och accismedlen. Den föreliggande frågan är, så vidt jag kan förstå, icke heller något annat än en fråga om en tilläggsbeviltning att utgå under innevarande år. Rörande sådana frågor har Riksdagen åtskilliga gånger förut fattat beslut. Det står vidare i § 65 riksdagsordningen, »att när i fråga om statsutgifter eller beviltning eller angående riksbankens eller riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, inkomster och utgifter, kamrarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt utskotts förslag varda sammanjemkade, skola begge kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat.»

Om nu denna fråga är en beviltningsfråga, hvilket väl icke är någon kan förnekas, så stadgar ju grundlagen uppenbarligen, att vid det förhållande, att kamrarne stannat i olika beslut, gemensam votering skall ega rum.

Sedan anför reservanterna, att § 71 regeringsformen, hvilken handlar om samma sak, icke kan vara tillämplig på förevarande fall. Denna § stadgar, att, »om kamrarne icke förena sig om grunderna för någon beviltning, sättet för deras tillämpning, eller beviltningens fördelning till utgörande» skall gemensam votering ske. Och nu säga reservanterna, att bestämmandet af den tidpunkt, från hvilken de förhöjda tullsatserna skola komma att tillämpas, icke kan anses vara hänförlig under »grunderna för beviltning» etc. Så vidt jag kan förstå, är bestämmandet af denna tidpunkt lika väl en »grund för beviltning» som någonsin bestämmandet af sjelfva tullsatsen eller bestämmandet af den tullpligtiga varans beskaffenhet, dess emballering m. m. sådant. Jag kan således icke finna annat, än att äfven denna § innehåller en bestämd föreskrift, att gemensam votering *skall* ega rum i sådana fall som det föreliggande.

Herr Olof Jonsson framställde några särskilda anmärkningar mot utskottets förslag, bland andra den anmärkningen, att utskottets förevarande framställning gjorts i ett särskildt betänkande och ej i samma betänkande, der voteringspropositionen i fråga om bestämmandet af sjelfva tullsatserna framlades. Det kan dock icke, så vidt jag kan förstå, ligga någon särskild vikt på den frågan, huru vida utskottets ifrågavarande hemställan finnes i ett särskildt betänkande eller icke. Det kan ju anses mera vara en lämplighetsfråga, huru vida man vill sammanföra de båda frågorna i samma betänkande eller icke. För man dem tillsammans i det betänkande, der bestämmandet af sjelfva tullsatserna förekommer, så är det gifvet, att man måste uppställa alternativa förslag. Men om utskottet, såsom det nu gjort, väntar med att afgifva förslag till voteringsproposition rörande en dylik tilläggsbeviltnings utgörande under innevarande år, så undviker man en sådan nödvändighet och kan utgå från Riksdagens beslut i sjelfva hufvudfrågan.

Vidare har herr Olof Jonsson fäst sig vid ett särskildt uttryck, som utskottet använt, nemligen, att Riksdagen måtte »medgifva»,

att tullsatserna få tillämpas redan under innevarande år, samt ansett, att sjelfva denna form är sådan, att af den anledningen utskottets hemställan icke skulle kunna godkännas. Han har nemligen velat antyda, att deri skulle ligga något slags uttalande, att Riksdagen ville åt Kongl. Maj:t öfverlemna större rätt i detta slags frågor, än grundlagarne medgifva. Jag kan ej finna, att detta påstående har något fog för sig. Ty det är ju alldeles klart, att Riksdagen *icke* derigenom har i någon mån fränhänt sig något slags rättighet, utan att Riksdagens beslut, äfven om det innehåller ordet »medgifva», lika väl innebär en Riksdagens föreskrift rörande tillämpningen af tullsatserna under detta år, som om man hade använt samma uttryck som det, hvilket användes af bevillningsutskottet år 1896, nemligen »att Riksdagen måtte besluta, att dessa tullar skola såsom tilläggsafgifter till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes.» Afven då förekom, såsom många gånger förr, ett dylikt »medgifvande», att Kongl. Maj:t skulle få bestämma sjelfva tidpunkten.

Jag vill dessutom erinra, att uttrycket »medgifva» användes äfven i fjol, då det var fråga om, att den beslutade förhöjningen af spanmålstullarne skulle träda i kraft redan under löpande året. Då hemställde nemligen utskottet i 15:de punkten, hvilken godkändes af kamrarne, »att Riksdagen måtte medgifva, att de nya eller förhöjda tullsatser, som vid behandlingen af detta betänkande kunna vardas af Riksdagen beslutade — — —, må tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämmes.» Öfverensstämmelsen i form är temligen stor emellan den hemställan, som bevillningsutskottet gör i år, och den, som det gjorde i fjol.

Det synes mig uppenbart, att hvad utskottet nu hemställt i sjelfva verket är af fullkomligt samma natur som den hemställan, som af utskottet gjordes vid 1886 års riksdag. Nu kan man väl säga, att ingen af kammarens ledamöter och ingen af de utskottsledamöter, som sutto i 1886 års bevillningsutskott, *nu* kunna anses bundna af hvad som *då* föreslogs eller beslutades. Men i alla fall måste man erkänna, att ett sådant prejudikat innebär ett starkt stöd för det förslag, som från utskottets sida nu föreligger. I utskottet funnos det året representanter för de mest skilda uppfattningar i sjelfva sakfrågan, i det att der sutto de ifrigaste protektionister, på samma gång som de ifrigaste frihandlare. Men man enade sig då från alla håll om den hemställan, som utskottet gjorde. Och jag är öfvertygad om, att man äfven i år kommer att, utan hänsyn till olika uppfattningar i sjelfva sakfrågan, besluta rörande denna formella fråga.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: På samma gång som jag i allt väsentligt ansluter mig till hvad som yttrats af herr Swartling och herr vice talmannen, ber jag att ytterligare få tillägga några ord.

Då meningarne äro så delade om, huru vida det är grundlagsenligt att anställa gemensam votering i en fråga sådan som denna, och då hvar och en anser sin åsigt dervidlag vara den rätta, synes

*Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)*

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

det mig ej vara att klandra, om man vid frågans bedömande äfven vill taga någon hänsyn till, hvilka *praktiska* verkningar det kan hafva, om kammaren nu skulle afslå den föreliggande voteringspropositionen.

Hvilken annan verkan kan det väl bli af ett dylikt beslut, än att det under hela tiden intill 1 januari 1897 kommer att till landet importeras stora massor af amerikanskt fläsk till förfång för statskassan, som derpå blir lidande, och till gagn endast för importörerna?

Nu är det icke för någon obekant, hvilken mening jag hyser i fråga om sjelfva tullförhöjningen, nemligen att jag ansett och fortfarande anser, att denna är gagnlös för vårt land. Men *sedan* kammarne genom gemensam votering beslutat, att en tullförhöjning skall inträda, anser jag, att man lojalt bör ställa sig detta beslut till efterrättelse och göra allt hvad man kan för att beslutet verkligen må blifva till gagn för landet i dess helhet. Ty jag kan verkligen ej finna, att det på något sätt är lämpligt att göda importörerna och låta statskassan blifva lidande. Då jag dessutom för egen del hyser den åsigten, att rent af sunda förnuftet talar för — låt vara, att det icke står uttryckligt angifvet i grundlagarne — att man måste få gemensam votering i fråga om tiden för tullarnes trädande i kraft, så har jag velat gifva till känna, att jag med min röst kommer att biträda det förslag, som utskottet framställt.

Herr Danielson: Herr talman, mine herrar! Att man kan bysa olika uppfattning i fråga om de redan beslutade tullarne, är ju alldeles gifvet, och att så också varit förhållandet, synes ju äfven af den votering, som egt rum.

Men *här* tycker jag verkligen, att man ej kan komma till mer än *en* bestämd uppfattning, och till denna kommer man genom att följa grundlagens bud. Nu tala herrarne visserligen om, att i de hithörande grundlagsparagraferna icke ordet »tid» finnes uttaladt, och att det således icke skulle vara riktigt att här anställa en gemensam votering. Men jag vill då erinra herrarne om, att hithörande bestämmelser i grundlagen äro så gamla, att de gå tillbaka till ständsriksdagarnes tid och att de äro ordagrant lika med dem, som funnos i dåvarande riksdagsordning. Men då för tiden sammanträdde, såsom herrarne veta, Riksdagen blott hvar 5:te år, och det var därför helt andra förhållanden än nu. Men, *äfven* om man bortser derifrån och söker tillämpa dessa grundlagsbud på den nu föreliggande frågan, är ju i alla fall saken fullt klar, oaktadt grundlagarne ej nämna frågan om tiden såsom föremål för gemensam votering. Ty nu har Riksdagen genom en gemensam votering fastställt, att *grunden* för dessa tullar skall vara den eller den — d. v. s. att tullarne skola vara 20 eller 30 öre — och nu är det fråga om *tillämpningen* af dessa grunder. Det måste förhålla sig på detta sätt, såsom äfven här påpekats, nemligen att vi nu skola besluta om *tillämpningen* af de grunder, som redan äro bestämda. Jag kan därför icke finna annat, än att, hvilken åsigt man än har i sjelfva tullfrågan, man *icke* kan komma ifrån gemensam votering, denna må sedan utfalla huru som helst. Skulle vi nu underkänna

voteringspropositionen, därför att den ej har samma ordalydelse som den af 1886 års bevillningsutskott föreslagna, kan jag ej inse det rimliga deri, ty frågans innebörd är precis densamma nu som då. Och jag ber ännu en gång att få upprepa, att vi förut beslutit om *grunderna* för denna tull och nu skola besluta om *tillämpningen* af dessa grunder. Derfor anser jag äfven, att om kammaren nu kommer att besluta annorlunda, än den gjorde i liknande fall år 1886, skall kammaren, enligt min uppfattning, derigenom komma in på en mycket farlig stråt och dessutom fatta ett fullständigt grundlagsvidrigt beslut.

*Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)*

Jag ber därför att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Erickson* i Bjersby, *Sjöberg*, *Hazén*, *Anderson* i Tenhult, *Eklund* från Norrköping, *Persson* i Killebäckstorp, *Lasse Jönsson* och *Ericson* i Ransta.

Vidare yttrade:

Herr Fredholm från Stockholm: Herr talman! Jag begärde ordet därför, att en föregående talare framhöll såsom sin mening, att man, då man bildade sig en åsigt om huru man borde besluta i denna fråga, äfven borde låta sig bestämmas af praktiska hänsyn. Jag för min del kan icke godkänna en sådan uppfattning, när det gäller att ställa sig till efterrättelse hvad grundlagen föreskrifver. Skall man på grund af praktiska hänsyn afgöra, om en fråga bör göras till föremål för gemensam omröstning, kan man på det sättet komma att göra hvilka frågor som helst till föremål för dylik votering; men som detta icke är grundlagens mening, måste man lemna de praktiska hänsynen å sido och helt enkelt hålla sig till hvad grundlagen föreskrifver. Den föreliggande frågan är ju en fråga om form och icke om sak, och den bör därför helt och hållet betraktas ur *formel* synpunkt.

Jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på, att om utskottet hade, i samband med förslaget till voteringsproposition om sjelfva tullsatserna, inkommit med förslag till voteringsproposition rörande tiden för tillämpningen af dessa tullsatser, så hade frågan haft ett helt annat läge, än den för närvarande har. Ty Riksdagen har redan, i och med att den beslöt att höja tullsatsen till 20 öre, beslutat — utan att ett ord derom behöfver finnas uttaladt i Riksdagens beslut — att denna tullsats skall gälla från och med år 1897. Detta ligger i det redan fattade beslutet, därför att det står så föreskrifvet i § 61 regeringsformen. Att nu efteråt, sedan Riksdagen en gång fattat sitt beslut äfven i fråga om tiden, komma och göra en ändring deri, är icke blott ett upprifvande af det beslut Riksdagen nyligen fattat, utan äfven af det beslut Riksdagen förra året fattade i samma sak. Jag skall be att få göra herrarne uppmärksamma på, att det här verkligen är fråga om en ändring äfven i förra Riksdagens beslut, ty här står: »den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen skall medgifva, att de *förhöjda* tullsatserna å fläsk må tillämpas från och med den dag under inne-

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

varande år». — Om det hade stått: »att Riksdagen ville besluta, att till den för år 1896 beslutade tullsatsen å fläsk, 10 öre, skall under detta år fogas en tilläggsavgift af 10 öre», hade det varit, ur formel synpunkt, något helt annat.

Då den af utskottet föreslagna voteringspropositionen lider af så väsentliga brister i de afseenden, som af mig nu påpekats och af flere talare förut framhållits, vill det synas mig, som om man ej rätteligen skulle kunna vara med om att godkänna utskottets förslag, emedan det skulle vara att åsidosätta hvad grundlagen bjuder i afseende å gemensamma omröstningar.

Här har för öfrigt framhållits, att tiden skulle vara inbegripen i grunderna för bevillingens utgörande och sättet för dess tillämpning. Det kan jag ej förstå, ty grunderna för tullbevillingens utgörande och sättet för dess tillämpning måste vara något helt annat och förekomma bland annat i tulltaxeunderrättelserna, hvori angifvas många olika sätt för tullens tillämpning, men i dem ingår ingenting om tiden, då tullsatserna skola träda i kraft.

Jag får sluta med att göra samma yrkande, som jag förut gjort — eller rättare: jag skall bedja att få yrka, att kammaren ville, med afslag å utskottets förslag till voteringsproposition, lägga memorialet till handlingarne.

Herr Höglund: Det är med mycken tvekan jag tagit till ordet för att yttra mig i en grundlagsfråga, då jag gerna erkänner, att jag saknar den härför nödiga, långvariga erfarenheten från riksdagsarbetet. Jag har dock sökt att sätta mig in i dessa frågor, så godt jag kunnat, och jag må äfven gerna erkänna, att jag rådfrågat en person, som jag anser ega en ovanligt stor erfarenhet i dylika frågors bedömande.

Hvad som nu närmast föranledt mig att anhålla om ordet, är ett af den föregående talaren redan bemött yttrande af en tidigare talare, att frågans materiella innebörd skulle i detta fall få öfva något inflytande. De gemensamma voteringarna äro ju en hörnsten för vår riksdagsordning. Lagstiftaren har dermed velat förebygga, att regeringsmaskineriet helt och hållet skulle kunna fastläsas, derigenom att beslut ej fattades i frågor, der sådant vore nödvändigt. Men å andra sidan är också tvåkammerssystemet en hörnsten i vårt samhällsskick, och det har för lagstiftaren legat magt på att så ställa till, att icke de gemensamma voteringarna skulle kunna utsträckas öfver höfvan långt, så att det nuvarande tvåkammerssystemet skulle gå öfver till ett enkammersystem. Derför är det af ofantligt stor vikt att medgifva gemensam votering, der sådant varit grundlagsstiftarens mening, och vägra den, der så ej varit meningen.

Reservanten åberopar på sätt och vis 61 § regeringsformen — jag säger »på sätt och vis», ty han vill ju ej här tillämpa den. Den kan ej heller här tillämpas, ty den handlar ju om tiden, då åtagen bevillning skall upphöra, men icke om tiden, då den skall börja att utgöras; och jemförd med grundlagens föreskrift, att den skall tolkas efter ordalydelsen, kan den naturligtvis ej ega någon tillämplighet här vid lag.

Reservanten säger alltså, att då 61 § innehåller en tidsbestämmelse

— hvilken visserligen icke kan tillämpas i förevarande fall — och någon annan paragraf, som innehåller tillämplig tidsbestämning icke finnes, man öfver hufvud taget icke alls får söka tillämpa en annan paragraf i nu föreliggande fall. Det är ett resonnement, som jag icke kan förstå. Kan man ej finna ett lagbud, som kan tillämpas, i en paragraf, der man visserligen väntat sig att finna ett dylikt, må man väl ega frihet att söka det på annat håll.

Bevillningsutskottet åberopar 71 § regeringsformen, men så vidt jag kan se, kan ej heller den här tillämpas, ty den säger, som vi här förut hört uppläsas, att gemensam votering skall ega rum »jemväl der kamrarne sig icke förena om grunderna för någon bevillning, sättet för deras tillämpning eller bevillingens fördelning till utgörande». Låt oss då erinra oss, på hvilken punkt frågan befinner sig. Riksdagen bar i gemensam votering beslutat, att tullsatsen på fläsk skall höjas; och, som den föregående talaren anmärkte, innebär det beslutet äfven, att det skall tillämpas från och med den 1 januari nästa år. Alltså fattas icke någon tidsbestämning; tidpunkten, när beslutet skall träda i kraft, är redan afgjord. Skulle man derfor nu vilja hänga den voteringsproposition, som här föreligger, tillsammans med det beslut, som Riksdagen förut genom gemensam votering fattat, vore det efter mitt förmenande ett försök att ändra eller upprifva ett redan en gång fattadt beslut; och då komma vi på annat håll i kollision med grundlagen.

Jag tror ej heller, att det är rätta sättet att se saken. Ut i de antagna 3:dje och 4:de punkterna af bevillningsutskottets utlåtande n:o 13 föreslog utskottet, att tullen på fläsk skulle höjas, och i och med detsamma föreslog också utskottet, att den skulle höjas från och med den 1 januari nästa år. Det är, hvad de punkterna innebära. I 5:te punkten föreslog utskottet, »att Riksdagen måtte medgifva, att den eller de förhöjda tullsatser, som vid behandlingen af samma betänkande kunde varda af Riksdagen beslutade i fråga om artikeln *fläsk*, finge tillämpas från och med den dag under innevarande år, som af Kongl. Maj:t bestämdes.» Detta är, så vidt jag kan förstå, ett alldeles särskildt bevillningsförslag. Under det att de båda föregående punkterna rörde bevillnings åtagande från och med nästa år, rör denna 5:te punkt ett förslag, att Riksdagen måtte åtaga sig samma bevillnings utgörande äfven under den del af innevarande år, som Kongl. Maj:t behagar bestämma. Det är alltså en fullkomligt särskild sak.

Nu har en föregående talare sagt, om jag rätt uppfattade honom, att gemensam votering aldrig egt rum om en bevillning, som vore i fråga att utgå under det löpande året. Det är en sak, som jag ej vågar inlåta mig på; jag känner icke till det. Men om något hinder ur den synpunkten ej möter, ser jag ej något skäl, hvarför ej i denna särskilda bevillningsfråga, som blifvit väckt i 5:te punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 13, gemensam votering skulle få ega rum lika väl som vid de båda föregående punkterna, ty det är en alldeles särskild bevillningsfråga, skild från de föregående, så vidt jag kan förstå.

Det har anmärkts, att formen för denna hemställan är litet egen-

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts)

domlig; men utan att göra anspråk på att här yttra något af afgörande betydelse, vill jag dock nämna, att jag blifvit uppmärksamgjord derpå, att hemställen torde hafva fått den formen på *den* grund, att den innebär en ändring i en redan en gång fastställd statsreglering. Och fastän Riksdagen visserligen ensam har full rätt att bestämma den *blifvande* statsregleringen för det kommande året, skulle dock — i viss mån åtminstone — Kongl. Maj:ts bifall erfordras för ändring af en en gång fastställd statsreglering. Som sagdt — jag vill ej yttra mig derom, utan blott redogöra för hvad jag hört uppgifvas.

Det har också varit fråga om, hvarför ett uppskof skett med denna gemensamma votering, och hvarför den ej skett på samma gång som de föregående. För mig är anledningen dertill ganska klar, ty jag tycker, att det hade varit meningslöst att votera gemensamt öfver 5:te punkten, om 3:dje och 4:de punkterna förut hade fallit i den gemensamma voteringen. Jag föreställer mig, att det mycket väl kan försvaras åtminstone, att utskottet först velat afvakta utgången af de gemensamma voteringarne angående 3:dje och 4:de punkterna för att sedan, allt efter som dessa voteringar öfver de föregående punkterna utfallit, beträffande 5:te punkten *antingen* föreslå gemensam votering, såsom nu skett, *eller ock* anmäla för Riksdagen, att kamrarne fattat sådana olika beslut, som ej lämpligen kunde sammanjemkas. Ty att votera om en tullsats för innevarande år, hvilken, enligt hvad man redan beslutat, ej skall tillämpas nästa år, hade ju varit meningslöst.

På de grunder, jag nu anført, kan jag, herr talman — fastän, jag erkänner det, med tvekan efter de sakrika anföranden och tungt vägande skäl, som framförts så väl af herr Olof Jonsson som af herr Johan Johansson — ej annat än yrka bifall till den hemställen, utskottet här gjort: att nemligen gemensam votering skall ega rum i denna fråga.

Herr Månsson: Jag ber att få instämma i det slut, hvartill den föregående talaren kom.

Det är sagdt här, att denna nu ifrågavarande tullsats bestämts och beslutats på sådant sätt, att tullen måste tillämpas från och med den 1 januari 1897 — det skulle ligga i det beslut, som kamrarne förut fattat vid den gemensamma voteringen. Jag ber emellertid att få uttala som min åsigt, att bevillningsutskottet stält upp frågan på ett helt annat sätt från början. Bevillningsutskottet stälde först upp densamma precis som nu bär är i fråga, och detta förslag har Första Kammaren antagit. Första Kammaren antog punkt 5 i utskottets betänkande n:o 13, som löd, såsom här relaterats i utskottets betänkande, att tullsatsen skulle tillämpas från och med den dag under innevarande år, som Kongl. Maj:t bestämmer. Nu vill jag fråga, om man har rättighet att fränhända Första Kammaren detta dess beslut? Måste man icke ställa sig grundlagens bud till efterrättelse och lösa denna fråga på det sätt, som grundlagen föreskrifver? För min del måste jag anse det rent af såsom ett våld mot grundlagen, om kammaren nu icke skulle ingå på gemensam votering om denna sak. Mig synes det alldeles tydligt och klart, att den nu

föreliggande frågan och den fråga, som förelåg år 1886, äro fullkomligt likadana eller analoga. Att, såsom herr O. Jonsson i Hofgjorde, åberopa såsom skäl för sin åsigt, att det i den nu föreliggande voteringspropositionen står ordet medgifva i stället för besluta, det synes mig vara ett slags advokatur, som icke är passande, när det gäller en så vigtig sak som den nu föreliggande. Ordet medgifva är ju endast ett lindrigare uttryck än besluta, ty vare sig det ena eller andra ordet användes, skulle ju Riksdagen öfverlemna åt Kongl. Maj:t att bestämma. från hvilken dag de förhöjda tullsatserna å fläsk skulle tillämpas. Man bör därför icke söka resonnera bort faktum genom att fästa sig vid denna s. k. skilnad.

Jag ber kammaren observera, att det här gäller en vigtigare sak, än mången måhända tänkt sig, och vi kunde framdeles få stort obehag af om vi nu afslå denna gemensamma votering. Det gäller nu precis samma förhållande som det, hvilket var före år 1886, och jag tror, att dylika frågor äfven många gånger förut här varit före, och då har gemensam votering beslutats. Man må hysa hvilken åsigt som helst i fråga om denna tullsats, men man gör i alla fall rättast och rättvisast, om man låter denna fråga afgöras genom gemensam votering.

Jag anhåller, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Herr Elowson: Här har under diskussionen framhållits, att man vid afgörandet af föreliggande fråga äfven borde taga hänsyn till den praktiska betydelsen af det beslut, som kammaren går att fatta. För min del är jag dock af den mening, att här nu gäller en tolkning af grundlagen och ingenting annat, och vid bedömande af frågor om godkännande eller icke godkännande af voteringspropositioner anser jag, att synpunkten uteslutande bör fästas dervid, huru vida den uppställda voteringspropositionen är öfverensstämmande med grundlagen eller icke. Deremot tror jag icke, att min enskilda åsigt angående realiteten af frågan bör hafva något inflytande på det votum, jag i afseende på grundlagens tolkning går att afgifva.

Ser jag nu på grundlagstolkningen i detta fall, så synes det mig, som om en väsentlig skilnad förefunnes mellan det utskotts-betänkande af år 1886, som här åberopats, och det memorial, som nu föreligger. År 1886 framstälde bevillningsutskottet tydligt i sammanhang med sjelfva realitetsfrågan den formella frågan, huru vida Riksdagen ville åtaga sig en tilläggsafgift under det löpande året. Tager man frågan på detta sätt, får den också en helt annan betydelse.

I verkligheten lærer det icke kunna bestridas, att under innevarande riksdag frågan om fläsktullen afgjorts genom gemensam votering. Hade då vid denna omröstning en annan tid än den, som framgår af grundlagens stadgande, för den nya tullsatsens trädande i kraft föreslagits af utskottet, då hade det varit formellt riktigt att på samma gång votera om sådan tidsbestämmelse. Men om kammaren nu godkänner den föreliggande voteringspropositionen, och gemensam omröstning på grund deraf eger rum, hvad kommer då att inträffa? Jo, då komme 1896 års riksdag att verkställa två gemensamma omröstningar om samma sak, nemligen om fläsktullen. Riks-

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

dagen har redan beslutat, att fläsktullen skall höjas, och i det beslutet ligger en tidsbestämning. Nu kommer man och vill undanrödja det moment i beslutet, som angår tiden för tullens trädande i kraft, och vill fastslå en annan tidpunkt därför. För min del tror jag, att kammaren bör nog betänka sig, innan den på dylikt sätt beslutar sig för två omröstningar om samma sak under en och samma riksdag.

Herr vice talmannen förmenade, att tiden för tullsatsers tillämpning skulle vara inbegripen i det uttryck, som återfinnes i 71 § regeringsformen om grunderna för bevillingens utgörande. För min del är jag dock af en helt annan mening. Jag tror nemligen icke, att tiden kan inbegripas under ordet »grunderna», och jag hyser denna åsigt speciellt af det skälet, att tidsbestämningen angående bevillingen är angifven i en annan grundlagsparagraf.

Det har också framhållits — och det kan ju vara en formel synpunkt äfven detta — att här föreligger icke någon kongl. proposition i ämnet; hade en sådan förelegat, hade det, menar man, varit något annat att använda detta uttryck att »medgifva» åt Kongl. Maj:t att bestämma tiden för den nya tullsatsens tillämpning. Man synes i detta afseende gå ut derifrån, att Riksdagens beslut i denna bevillningsfråga skulle kunna blifva en fullkomlig fiktion, om Riksdagen beslutar att åt Kongl. Maj:t öfverlemna bestämmande af dagen, då tullförhöjningen å fläsk skulle inträda, ty då skulle Kongl. Maj:t, som icke aflåtit någon proposition i ämnet, kunna antingen underlåta att godkänna Riksdagens beslut eller också bestämma tiden till någon af dagarne i slutet af nästkommande december månad. Men detta är i alla fall en fråga, som kanske är af mindre betydelse; hufvudsaken är den, som jag ber att kammaren måtte fästa sig vid, att hafva kamrarne redan en gång voterat gemensamt om fläsktullen, böra de icke ännu en gång till under denna riksdag votera om samma sak. Jag tror sålunda, att kammaren bör nog betänka konsekvenserna af att besluta i enlighet med bevillningsutskottets hemställan.

För min del anhöller jag på grund häraf, att kammaren, med afslag på utskottets hemställan, behagade lägga det förevarande memorialet till handlingarna.

Med herr Elowson förenade sig herrar *Ryding*, *Broström* och *Falk*.

Herr Petersson i Dänningelanda yttrade: Jag kan nog förstå, att åsigtarna kunna vara olika om lämpligheten af att åsätta artikeln fläsk en högre tull eller icke; men deremot förvånar det mig högeligen, att man, sedan denna tullförhöjning nu en gång beslutats, kan hysa olika meningar angående tiden för denna tullförhöjnings trädande i kraft. Det är nemligen alldeles gifvet, att om den högre tullsatsen icke skulle komma att tillämpas förr än år 1897 eller nära ett helt år härefter, komme detta att gifva anledning till en ohejdad import af fläsk, hvilket skulle verka till stor förlust både för statskassan och för en för hela landet vigtig näring. Jag hoppas, att icke ens herrar frihandlare vilja medverka till något sådant.

På grund häraf yrkar jag bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Ljungman: Jag skall bedja att få fästa uppmärksamheten på, att regeringsformens § 64 innehåller bestämmelse om, att de af Riksdagen beviljade medel stå till Kongl. Maj:ts disposition för den tid, de beviljats, och då kan naturligtvis en nedsättning af dessa beviljningar under denna tid ej ega rum utan Kongl. Maj:ts medgifvande. Men i afseende på åsättande af ny bevillning och i afseende på höjande af de äldre, är Riksdagens magt alldeles oinskränkt; och det är alldeles gifvet, att så måste vara, ty regeringsformen förutsätter ju, att urtima Riksdag kan sammanträda och att förhållandena kunna vara sådana, att nya skatter måste åsättas, skatter, som till följd af dessa förhållanden genast måste träda i kraft. Grundlagsbestämmelser om urtima Riksdag för dylika förhållanden finnas t. ex. i 63 och 74 paragraferna regeringsformen i händelse af uppkommet krig eller hotande krigs fara.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Hvad nu vidare § 61 regeringsformen, som här blifvit åberopad, beträffar, så innehåller den visserligen bestämmelser om tiden, *intill* hvilken en bevillning skall utgå, men deremot icke angående den tid, *ifrån* hvilken den skall träda i verket, utan derom har Riksdagen full frihet att sjelf besluta.

Det är nu sjelfklart, att då icke särskildt beslut fattas angående tiden, träder den nya bevillningen i kraft, när den äldre upphör att gälla. Men det är också Riksdagen obetaget att sjelf bestämma en viss tid, *från* hvilken en ny bevillning skall träda i kraft. Sjelfklart är det ju för den skull också, att Riksdagen har i sin magt att bestämma, om fläsktullen skall träda i kraft tidigare än den första nästkommande januari.

Hvad frågan om tullen å fläsk för nästa är beträffar, är den ju redan afgjord. Men här är nu i laga ordning väckt förslag derom, att denna tull skall träda i kraft *tidigare*, och den frågan måste ju lösas genom gemensam votering, när kamrarna derom stannat i skilda beslut. Detta är något, som man ej kan komma ifrån af den anledning, att voteringspropositionen är besynnerligt affattad och att ordet »*medgifva*» är illa valdt; detta kan på sin höjd utgöra en ytterligare anledning till, att man röstar emot Första Kammarens och för Andra Kammarens beslut i frågan. Men något fullgiltigt skäl för att förkasta voteringspropositionen kan det svårligen utgöra.

För min del anser jag det för öfrigt vara ytterst betänkligt att hindra en gemensam votering, ty sådana förhållanden kunna uppstå, att man rent af kan sätta statens välfärd på spel genom att hindra en dylik votering, och därför bör man ej utom i ytterst tvingande nödfall göra det. Fullt klara och tydliga skäl för ett afslag böra föreligga, innan man skrider till en så betänklig åtgärd. Enligt min uppfattning har ej nu något enda fullgiltigt skäl blifvit anfördt för denna voteringspropositions förkastande, och därför hemställer jag, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson i Mörtlösa instämde häruti.

Herr Boëthius: Jag begärde ordet med anledning af talarens på karlstadsbänken yttrande, att, om det nu blir gemensam votering
Andra Kammarens Prot. 1896. N:o 26.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

i denna fråga, Riksdagen skulle komma att votera gemensamt två gånger i samma sak. Min uppfattning är alldeles motsatt hans. Enligt mitt förmenande är det här tvenne olika frågor, som föreligga. Hvad vi förra gången voterade om, var en tullbevilning för år 1897. Nu deremot är det fråga om att dertill lägga en tullbevilning för år 1896, och angående denna fråga hafva kamrarne stannat i olika beslut.

Det synes mig vara alldeles klart, att detta ärende är en bevilningsfråga, och att således gemensam votering derom måste ega rum, om också nu sjelfva voteringspropositionen i formelt afseende ej skulle vara så lämpligt affattad. Jag kan ej förstå, att man kan komma ifrån en gemensam votering i denna sak på annat sätt än genom att uppställa den grundsatsen, att frågor om en tullbevilning för det löpande året icke kunna blifva föremål för gemensam votering; men något sådant står ej, så vidt jag vet, stadgad i grundlagen, och jag tror, att det flera gånger voterats gemensamt om dylika saker. För öfrigt tror jag, att gemensam votering i ett sådant fall som detta är alldeles nödvändig för att hindra osund spekulation.

Då sålunda detta är en ny bevilningsfråga, angående hvilken kamrarne stannat i olika beslut, anser jag det vara sjelfklart, att gemensam votering måste anställas, och får jag därför, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fredholm från Stockholm: Jag begärde ordet endast med anledning af den siste talarens yttrande, att han ej ville erkänna, att en gemensam omröstning i denna fråga skulle innebära en ändring utaf Riksdagens en gång fattade beslut. Riksdagen beslöt nemligen förra året att för detta år åsätta artikeln fläsk en tull af 10 öre per kilogram. Nu vill man genom en gemensam omröstning ändra detta Riksdagens beslut derhän, att tullsatsen för i år i stället sättes till 20 öre per kilogram. En sådan ändring af Riksdagens förra året fattade beslut utgör för mig ett tillräckligt skäl till motsätta mig voteringspropositionen.

Hade man velat vinna det mål, man synes eftersträfvat, skulle förslaget i detta hänseende formulerats så, att man sagt, att Riksdagen, med bibehållande af den nu gällande tullsatsen af 10 öre per kilogram, skulle besluta en tilläggsafgift af 10 öre per kilogram från den dag, som Kongl. Maj:t kunde komma att bestämma. Detta hade i formelt afseende varit något helt annat än hvad utskottet nu föreslagit. Det är alldeles omöjligt att bestrida, att Riksdagen, om den nu genom en gemensam votering besluter i enlighet med utskottets förslag, vidtager en ändring i ett af Riksdagen förra året fattadt beslut.

Herr Boëthius: Det Riksdagens beslut, jag uti mitt förra yttrande åsyftade, var icke det, som fattades förra året, utan det, som blifvit fattadt i år angående tullen å fläsk för år 1897. Att man nu vill ändra det beslut, som fattades förra året, det erkänner jag, men det är något, jag anser att Riksdagen har rätt att göra.

Herr vice talmannen Östberg: Herr Fredholm yttrade, då han föregående gång hade ordet, att han för sin del ej skulle haft något att anmärka emot gemensam votering angående denna fråga, i fall voteringspropositionen hade varit uppställd så, att den tydligen angifvit, att det här var fråga om ett tillägg till den förra året beslutade tullsatsen. Samma uppfattning gjorde han äfven nyss gällande, då han så skarpt betonade, att det vore en väsentlig skilnad emellan de begge sätten att uppställa voteringspropositionen.

Gent emot detta hans yttrande vill jag endast säga, att, om det också formelt är skilnad i uttrycken, är det icke någon skilnad i sak emellan att uppställa voteringspropositionen på det sätt, som skett, eller så, som han skulle önskat, nemligen såsom angående en tilläggsbevillning. Jag för min del tror därför, att den synpunkten, att i sak ingen skilnad föreligger, samt att man gick till väga på samma sätt, som nu är föreslaget, vid 1886 års riksdag, böra vara afgörande, då det gäller frågan, huruvida gemensam omröstning här grundlagsenligt skall ske eller icke.

Herr Jönsson i Gammalstorp förklarade sig instämma med herr vice talmannen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på godkännande af den föreslagna voteringspropositionen och *dels* på afslag å densamma och memorialets läggande till handlingarne; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner den af bevillningsutskottet i dess förevarande memorial, n:o 18, föreslagna voteringsproposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets förslag, beslutit att lägga memorialet till handlingarne.

Omröstningen visade 81 ja men 90 nej; hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Efter det denna utgång af voteringen af herr talmannen tillkännagifvits för kammaren, yttrade:

Herr Swartling: Då jag finner det af kammaren nu fattade beslutet uppenbart grundlagsstridigt, skall jag bedja att få till protokollet afgifva min reservation deremot.

Angående
en voterings-
proposition
för
gemensam
omröstning.
(Forts.)

Angående en voteringsproposition för gemensam omröstning. (Forts.)

Häruti instämde herrar *Petersson* i Boestad, *Redelius*, *Rydberg*, *Andersson* i Löfbult, *Högstedt* i Hanåsa, *Petersson* i Runtorp, *Hazén*, *Eklund* från Norrköping, *Erickson* i Bjersby, *Pehrsson* i Norrsund, *Akerlund*, *Höglund*, *Eliasson*, *Mallmin*, *Andersson* i Skeenda, *Nilsson* i Grofva, *Ericson* i Ransta och *Johansson* i Berga.

Herr Ljungman anförde: Då jag anser det af kammaren nu fattade beslutet innebära en uppenbar grundlagsöfverträdelse, anhåller jag att få anföra min reservation till protokollet.

Herr *Jönsson* i Gammelstorp instämde häruti.

§ 5.

Om tillägg till lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af väckt motion om tillägg till lagen angående tillsyn å vissa så kallade folkbanker m. m. den 29 juli 1892.

Med hufvudsakligt tillstyrkande af berörda, inom Andra Kam-maren af herr *C. Gethé* afgifna motion, n:o 138, hemställde utskottet i föreliggande utlåtande:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huru vida ej i vissa, af utskottet angifna afseenden för betryggande af den penninge-insättande allmänhetens säkerhet tillägg eller ändringar borde göras i förordningen den 29 juli 1892, angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga inrättningar, samt i sådant fall låta förelägga Riksdagen förslag i ämnet.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Hasselrot*, *Folke Andersson* och *Nilsson* i Skärhus.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Nilsson i Skärhus: Såsom synes af detta betänkande, har jag icke kunnat biträda den åsigt, hvartill utskottet kommit. Jag anser nemligen, att dessa så kallade folkbanker äro ganska oskyldiga inrättningar, som man icke bör söka omintetgöra genom sådana lagbestämmelser, som man här åsyftar. Då dessutom lagen om dessa banker är så ny, att den antogs först 1892 och då lemnades utan anmärkning, så kan jag icke vara med om antagande af lagbestäm-melser, som icke skulle vara mera betryggande för dessa banker och icke heller vara till gagn för andra än de öfriga enskilda bankerna, utan får jag för min del yrka afslag på utskottets betänkande. Jag har icke kunnat ena mig med utskottets öfriga ledamöter derom, att man nu bör införa några inskränkande bestämmelser i detta fall.

Jag ber att få tillägga den upplysningen, att jag icke är per-sonligen bekant med någon enda delegare i en folkbank, så att det

är icke något personligt intresse, som dikterar mitt beslut, utan endast min uppfattning att dessa inrättningar äro temligen oskyldiga och icke böra omintetgöras genom ytterligare lagbestämmelser.

*Om tillägg
till lagen
angående
tillsyn å
vissa s. k.
folkbanker.
(Forts.)*

Herr Bruzelius: Syftemålet med lagstiftningen angående sparbankerna och de dermed jemförliga s. k. folkbankerna måste väl i främsta rummet vara det, att den penningeinsättande allmänheten måtte erhålla full trygghet för sina insättningar. För att detta skall blifva förhållandet erfordras i första rummet, att det skall finnas ett af vederbörlig myndighet fastställt reglemente, ty man kan icke utan ett sådant bilda sig någon säker uppfattning om de grundsatser, som tillämpas vid förvaltningen, och allmänheten kan icke heller erhålla någon garanti mot försök från delegarnes sida att utan allmänhetens kännedom begränsa deras ansvarighet å ena sidan och å den andra öka deras risk, som anlita banken.

En folkbank kan med nu gällande lagstiftning börja sin verksamhet på ganska svag basis. Någon grundfond behöfver icke finnas, och ej heller finnas några regler eller föreskrifter om sättet för bildande af en reservfond, om dess storlek och användande. Vidare stadgar lagen t. ex. icke någonting om att en förteckning öfver delegarne bör offentliggöras, och något förbud finnes icke mot belåning af delaktighetsbevis i den bank, der lånet skall tagas. Det kan således vara fara för att bankens fonder, om än nominelt representerande stora belopp, i sjeliva verket äro af tvifvelaktigt värde. I sparbankslagen finnes också ett synnerligen beaktansvärdt stadgande, nemligen att styrelseledamöter och tjänstemän i sparbank icke ega rätt att i banken erhålla lån mot borgen och icke heller få ingå borgen för andra lånesökande. I samma lag stadgas också, att förteckning öfver delegarne bör någon gång offentliggöras.

På dessa och de af utskottet i öfrigt anförda skäl tager jag mig friheten yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Gethe: Herr talman, mine herrar! Lagstiftningen har i vårt land bemödat sig att uppställa sådana bestämmelser för alla våra bankinrättningar, att allmänhetens trygghet derigenom måtte på bästa sätt befrämjas. För de flesta sådana inrättningar äro ock dylika, så vidt man nu kan se, betryggande bestämmelser fastställda, så t. ex. för de sedelutgifvande bankerna, för aktiebolagsbankerna och för sparbankerna, men deremot fins ännu icke någon annan reglementering för de s. k. folkbankerna än denna mindre lag, som antogs i sammanhang med sparbankslagen. Denna lag torde man kunna karakterisera såsom behäftad med många brister, och en af dessa, som genast faller i ögonen, är lagens rubrik, hvilken lyder sålunda: »Lag angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker och med folkbanker jemförliga penningeinrättningar.»

Nu är förhållandet det, att denna lag handlar blott om de solidariska folkbankerna, churu det, såsom herrarne veta, finnas flere folkbanker, som äro aktiebolagsbanker, men för dem fins en särskild lagstiftning i lagen om aktiebolagsbanker. Nu innehåller denna folkbankslag, som antogs i sammanhang med sparbankslagen, till betryg-

Om tillägg
till lagen
angående
tillsyn å
vissa s. k.
folkbanker.
(Forts.)

gande af allmänhetens säkerhet endast och allenast den bestämmelsen, att dessa banker skola i likhet med sparbankerna vid vissa tillfällen, då en bestämd del af fonderna gått förlorad, liqvidera. Detta är den enda verkligt effektiva föreskrift, som finnes i sagda hänseende.

Talaren på skånebanken, som jemväl är ledamot af lagutskottet, har redan påpekat åtskilliga brister, hvilka så väl i motionen som i lagutskottets betänkande blifvit närmare angifna, och jag skall därför icke upptaga herrarnes tid med ett vidare omnämnande af dem. Men det är gifvet att man icke skulle, på sätt den andre aktade talaren på skånebanken förmenat, omöjliggöra dessa solidariska folkbanker genom att äfven för dem bestämma några allmänna, gemensamma grunder till allmänhetens betryggande. För alla andra banker, så väl aktiebolagsbanker som sedelutgifvande och sparbanker, finnas vissa gemensamma bestämmelser, men för de solidariska folkbankerna finnas icke några motsvarande stadganden. Det vore väl dock önskligt att få sådana införda, och jag kan icke inse, hvarför ett enda slag af bankinrättningar i vårt land skall vara undantaget från dylika bestämmelser, hvilka, så vidt det kan ankomma på lagstiftningen, tjena till trygghet för den penningeinsättande allmänheten. Det har ju icke visat sig, att sparbankernas verksamhet inskränkts eller deras antal minskats genom sparbankslagen. Jag har under en längre följd af år varit inspektör för dylika banker inom södra delen af Kalmar län, och hvad dessa sparbanker angår, så synes man der fullt belåten med den nya lagen och har funnit den förmånlig och betryggande för så väl allmänheten som styrelsen. Derom fins blott en mening. Jag tror därför, att det skulle blifva samma förhållande, om man finge en ändrad lagstiftning äfven angående dessa folkbanker.

Talaren på skånebanken sade, att dessa banker voro så oskyldiga och obetydliga, att det icke behöfdes några särskilda föreskrifter för dem, men jag vill då fästa uppmärksamheten på den bilaga, som åtföljer min motion, och deri siffrorna äro officiella, enär de lemnats af statistiska centralbyrån. Af denna bilaga framgår likvisst, att de nu befintliga folkbankerna och dermed jemförliga bankinrättningar hafva mer än hälften af sina inlånade medel på sparkasseräkning. Af dessa folkbanker är det en del äldre, hvilkas hufvudrörelse tycks bestå i depositioner samt upp- och afskrifningsräkning, men de senast tillkomna, det vill säga de, som förut varit sparbanker, men då hade i sitt reglemente föreskrifvet att de skulle kunna åtnjuta högre ränta än fem procent, dessa funno icke förenligt med sin fördel att förblifva sparbanker, utan öfvergingo till sådana bankinrättningar, som kallas med folkbanker jemförliga inrättningar, och dessa hafva icke haft någon annan hufvudsaklig lånerörelse än sparkasseräkning. När dessa banker upptagit ett kapital af 8,595,524 kronor endast i spar-kasseinsättningar, ett kapital, som, med den erfarenhet man derom har, till 1896 års slut kanske kommer att uppgå till tio millioner kronor, ty insättningarna äro allestädes i stigande, då hemställer jag, om det icke kan vara skäl i att åtminstone försöka taga hänsyn äfven till denna gren af bankverksamheten, då för alla andra grenar

af densamma nöjaktiga allmänna föreskrifter om deras skötsel redan äro gifna.

Jag får således, med tacksamt erkännande af lagutskottets välvilliga förord, anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Om tillägg till lagen angående tillsyn å vissa s. k. folkbanker.

(Forts.)

Herr Nilsson i Skärhus: Jag skall blott bedja att få erinra, att dessa banker icke äro utan kontroll. Det fins en ganska stark kontroll öfver dem, och jag skall för att visa detta uppläsa 3 och 4 §§ i lagen om dessa banker den 29 juli 1892, der det heter i § 3:

»Finnes grundad anledning till antagande, att penningeinträttning, hvarom i denna lag sägs, förlorat sin reservfond och tjugu procent af inbetald grundfond, har Konungens befallningshafvande att förordna om dess ställande under utredning;» och i § 4:

»Konungens befallningshafvande eger förelägga vite vid meddelande af föreskrift enligt denna lag samt till sådant vite fälla.»

Det fins sålunda i dessa fall en ganska sträng kontroll, hvarför jag icke kan finna, att man behöfver gå ännu strängare till väga, och detta har föranlett min reservation.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag å utskottets betänkande.

Herr Folke Andersson: Jag har ansett, att en förändring i den riktning, som motionären påyrkat, icke är af behofvet påkallad. Afven i vårt län finnas folkbanker, men jag har icke hört något klander uttalas mot deras sätt att gå till väga; de hafva alla uppfyllt sina förbindelser lika bra som de andra bankerna, och motionären har ej heller kunnat framdraga något enda exempel på, att någon folkbank icke kunnat fullgöra sina förbindelser.

Såsom herrarne erinra sig, är det icke längre sedan än 1892, som Kongl. Maj:t framlade den nya banklagen och deri meddelade föreskrifter för folkbankerna, som enligt min mening äro alldeles tillräckliga, ty lägger man för mycken hämsko på dem, så kommer man kanske att alldeles förqväfva dem. Kanske det dock just är meningen att qväfva dem, ty jag har varit med i lagutskottet, då man der velat hafva bort dessa banker. Det är kanske något enskildt bankintresse, som härvidlag spelar en betydlig roll.

Då jag icke åtminstone för tillfället anser någon förändring nyttig eller nödig, så kan jag icke vara med om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och jag tycker till och med, att en sådan skulle vara förnärmande för Kongl. Maj:t, då han så nyligen framkommit med ett banklagförslag, som af Riksdagen antagits.

Jag yrkar afslag såväl å motionen som å lagutskottets betänkande.

Herr Gethe: Blott några ord till svar å herr Nilssons i Skärhus anmärkning. Han läste upp den bestämmelsen i förordningen, att Konungens befallningshafvande eger att under vissa uppgifna förhållanden förordna om utredning af bankens ställning. Såsom herrarne torde finna, är denna bestämmelse alldeles nödvändig och innehåller icke annat än att, då det gått så galet, banken måste afveckla för att förekomma större olyckor, men detta är ju icke någon

*Om tillägg
till lagen
angående
tillsyn å
vissa s. k.
folkbanker.
(Forts)*

särskild kontroll öfver bankens skötsel, utan blott ett konstaterande af det faktum, att banken icke kan fullgöra sina förbindelser.

Sedan gjordes den anmärkningen, att Konungens befallningshafvande kan förelägga vite för försummelse att göra hvad som föreskrifves i förordningen. Men det föreskrifves så litet i förordningen, att, så vidt jag kan se, Konungens befallningshafvande icke kan tilllämpa vitesbestämmelser i andra fall, än då Konungens befallningshafvande anser, att bokföringen icke är tillfredställande. Men herrarne torde finna, att bokföringen kan vara ganska tillfredsställande, utan att bankens skötsel behöfver vara tillfredsställande; den kan vara ganska otillfredställande, fastän bokföringen är utmärkt, så att denna bestämmelse är af ganska litet värde i jemförelse med hvad som saknas i författningen.

Jag tror icke heller, att det argumentet håller streck, att då olägenheter i detta fall hittills visat sig, så är det icke skäl att ytterligare lagstifta i ämnet. Det kan väl icke vara meningen, att man skäl afvakta, att olägenheter uppstå, innan man lagstiftar, utan man bör väl söka förekomma dem genom lagstiftningen.

Det är nu tillåtet att inrätta folkbanker, utan att det finnes något bestämt hvarken om grundfond eller om reservfond; och det finnes verkligen en folkbank — jag vet icke af hvad skäl — i Kopparbergs län, der det icke finnes någon grundfond, utan blott reservfond.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 6.

*Angående
införande
af s. k.
hyresskatt.*

I ordningen förekom dernäst lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt motiou angående ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala beskattningen i stad.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 97, hemställde herr *G. F. Östberg*:

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke kommunalförfattningarnes bestämmelser rörande den kommunala beskattningen må kunna ändras på sådant sätt, att stadskommuner berättigas att till bestridande af sina utgifter upptaga en särskild skatt, utgående efter hyresvärdet af de lägenheter, som af de skattskyldige begagnas, samt derefter för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr vice talmannen *Östberg*: Herr talman! Då jag framlade denna motion, hvarom utskottet nu yttrat sig, hadc jag icke några

stora förhoppningar, att den skulle leda till någon åtgärd, men jag ansåg likväl, att jag borde framlägga detta förslag. — Mitt hufvudsyfte dermed var att söka fästa uppmärksamheten derpå, att den kommunala beskattningen icke är lämpligt anordnad, då den är så godt som uteslutande stäld i beroende af den allmänna bevillningen till staten. Jag har trott, att det skulle vara en stor fördel, om kommunerna kunde i detta fall intaga en mera själfständig ställning. Jag har nemligen ansett, att de kommunala skatterna icke vore af samma natur som skatterna till staten, och jag har trott, att man vid bestämmandet af de kommunala skatterna icke borde liksom vid allmänna bevillningen uteslutande se på personens samlade inkomst, utan att man i fråga om den kommunala beskattningen borde taga i betraktande äfven, huru vida eller i hvilken mån de skattskyldige komma i åtnjutande af de fördelar, som de kommunala inrättningarna lemna. Jag har i afseende å denna princip af utskottet fått ett godt erkännande, för hvilket jag skall be att få tacka. Utskottet säger nemligen: »Ett införande af andra former för kommunalbeskattning än den nu hufvudsakligen gällande kan följaktligen betecknas såsom önskvärdt och jemväl förmånligt ur den synpunkten, att inkomstkatten till staten i sådant fall kunde ordnas under andra former och på ett ändamålsenligare sätt än nu är förhållandet.»

Jag anser, att det vore godt, om denna uppfattning vunne ett mera allmänt erkännande.

Den väg, som jag har tänkt mig att man skulle gå, går i en helt annan riktning, än vi under senare tider gått i afseende å vårt beskattningsväsen. Man har allt mer och mer sökt afskaffa skatter, hvilande på särskilda skatteföremål, och sökt reducera allt till en enda skatt och att mer och mer få allt under ett enda system. Jag tror, att det är vida fördelaktigare att hafva en stor mängd skatter, hvilka få komplettera hvarandra och utjemna de bristfälligheter, som kunna ega rum i afseende å de särskilda skatterna, och jag tror därför för min del, att man måste något mera än hittills gå in på systemet med särskilda skatter.

Jag skall icke göra något yrkande till förmån för min motion, men jag skall i allt fall bedja att få yttra några ord med afseende å hvad utskottet vidare anfört.

Utskottet säger, att det icke kan anse riktigt, att man endast inför en ny skatteform, utan att man bör beträda den vägen, att man samtidigt inför flere olika skatter. Jag hade trott, att det möjligen skulle gå lättare att söka successivt införa en och annan skatt, som man funne lämplig och som man kunde utan allt för stora svårigheter genomföra. Men jag vill icke bestrida utskottets uppfattning; det är ju möjligt, att det kan vara riktigare att på en gång införa en större mängd skatter, och det är möjligt, att utsigten att vinna framgång på det sättet skall vara större.

Men deremot kan jag icke gå in på, att det är riktigt, när utskottet säger, att det icke bör komma i fråga att införa särskilda skatter i vissa kommuner, utan anser, att det i sådant fall är nödvändigt, att man uppställer regler, som gälla för alla kommuner. Jag för min del tror, att man mycket väl kan medgifva kommunerna

*Angående
införande
af s. k.
hyresskatt.
(Forts.)*

*Angående
införande
af s. k.
hyresskatt.
(Forts.)*

större frihet att i detta fall ordna sig efter särskilda förhållanden. Jag vill också erinra, att man i utlandet gifvit kommunerna större frihet att ordna sig i afseende å den kommunala beskattningen.

Då utskottet säger, att det skulle vara orättvist, om en person, som vore mantalsskriiven i en kommun, men hyrde våning i en annan kommun, skulle få betala skatt för hela sin inkomst i den förra kommunen, och dertill få betala en särskild skatt i den kommun, der han hyrde våning och hade bostad större delen af året, så kan jag för min del icke se något orättvist deri, att han i den förra kommunen, der han har sin egentliga verksamhet och drager inkomst, får i förhållande till rörelsens omfattning bidra till denna kommuns behof; men derjemte är det rättvist, att om han en längre tid har vistats i en annan kommun och der tillgodonjutit alla de fördelar, som han är i tillfälle att erhålla lika väl som de inom kommunen mantalsskriina, han också der bör få betala någon afgift.

I afseende å sjelfva hyresskatten har utskottet vidare gjort några anmärkningar. Det har ansett, att den skulle försvåra bemödandet att skaffa sig en god bostad, hvilket ju måste vara i alla afseenden eftersträfvansvärdt. Jag har funnit, att denna uppfattning gjort sig rätt allmänt gällande, och man har trott, att mitt förslag skulle innebära ett förskräckligt attentat mot det berättigade sträfvandet att förbättra sina bostäder. Jag har till och med fått en del anonyma bref, som ådagalagt mycken förbittring, och det har sagts, att, ehuru man i allmänhet får se många dumma motioner i Riksdagen, så har man icke kunnat tänka sig något så idiotiskt som detta. Jag vill dock erinra, att om man inför denna hyresskatt, så får man naturligtvis göra en hel del nödvändiga modifikationer. Man skulle naturligtvis ställa det så, att personer med stor familj eller som af särskilda anledningar behöfde en större eller dyrbarare våning skulle få lindring i skatten, och jag har särskildt påpekat, att personer med mycket små lägenheter skulle få skatta i degressiv skala äfvensom att personer, som icke uppskattats till bevillning till staten, skulle vara helt och hållet befriade från den föreslagna skatten. För öfrigt har det ju varit min tanke, att denna skatt icke skulle vara den enda, utan att man skulle förr eller senare — ganska snart efter min mening — få en hel del andra skatter, som skulle komplettera denna och motväga de orättvisor, som naturligtvis skulle blifva en följd af denna liksom af alla andra skatter, man må anordna dem huru som helst.

När man inbillat sig, att mitt förslag skulle innebära en förhöjd beskattning i det hela, så är detta naturligtvis ett missförstånd. Det har blöft varit fråga om en jemkning och olika fördelning af de nu utgående kommunala skatterna. Jag har hufvudsakligen velat uttala den mening, att man borde göra en början med att skilja de kommunala skatterna från bevillningen till staten, och jag skall för min del lika gerna vara med om att börja med någon annan skatt än den af mig nu föreslagna.

Jag vill äfven säga, att jag finner den mening riktig, som utskottet uttalar, då det säger, att man borde söka att få en dylik förändring i afseende å skatterna äfven på landsbygden. Jag har

dock trott, att den der skulle mötas af större svårigheter och vara mindre af behovet påkallad än i städerna.

Jag har, som sagdt, icke något yrkande att göra, utan har blott velat uttala dessa ord.

*Angående
införande
af s. k.
hyresskatt.
(Forts.)*

Herr Darin: Herr talman! Lögutskottet har med glädjande enhällighet afstyrkt det föreliggande förslaget om införande af en hyresskatt. Det finnes därför anledning att hoppas, att kammaren skall vara snar att stadfästa dess utslag. Jag skall därför icke upprepa eller närmare utveckla de goda skäl, som utskottet gifvit för sin afstyrkande hemställan. Jag skall i stället framhålla en annan synpunkt, som jag skulle kunna kalla den fosterländska. Jag vill då i de svenska hemmens namn nedlägga den allra allvarligaste protest mot förslaget att införa en bostadsskatt i vårt land.

Motionären har bland annat velat stödja sitt förslag dermed, att i åtskilliga andra länder en sådan beskattningsform förefinnes. Detta är mig väl bekant. Bäst känner jag till förhållandena i Frankrike, och jag skall tillåta mig att uppdraga en jernförelse mellan bostadens betydelse i Frankrike och i vårt land. Frankrike är ett land, i hvars språk icke ens finnes ett uttryck för begreppet hem. Jag vill dermed icke påstå, att begreppet hem är obekant i detta land, men jag vågar på grund af erfarenhet påstå, att uppfattningen af detta begrepp är en helt annan än i vårt land. I Frankrike är bostaden rätt och slätt ett nattqvarter, ett skydd mot väder och vind. Lifvet och verksamheten äro i Frankrike, liksom i allmänhet i det sydligare Europas länder, till stor del förlagda utanför bostaden. En rymlig och kostbar bostad kan i Frankrike, särskildt i städerna, betraktas som en lyx, en offerplats åt öfverflödet och flården och må därför förtjena att såsom sådan beskattas. Huru te sig förhållandena hos oss? Klimatiska förhållanden, uråldrig sed och familjelifvets former hafva åt bostaden gifvit en helt annan betydelse. Bostaden är hemmet, den fristad, der familjelifvets skyddsgudar dyrkas, der helsa och trefnad vårdas. Jag måste därför anse, att ett af de högsta mål, en god medborgare i vårt land kan sätta för sig, är att åt sig och de sina bereda en bostad, som förtjenar benämningen ett hem. På den enkla jernförelse, som jag tillåtit mig uppdraga mellan betydelsen af bostaden i andra land, särskildt Frankrike, och dess betydelse hos oss, grundar jag den förhoppning, att den tid mycket sent måtte komma, då svenska Riksdagen finner skäligt att med extra beskattning belägga den medborgare, som sträfvar att åt sig och sin familj bereda de förmåner ett hem bör innebära.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Fjällbäck: Motionären var utskottet tacksam för den välvilja utskottet bestått honom. Jag är deremot icke utskottet tacksam för den välvilja, det unnat motionen, utan utslutande för det slut, hvartill utskottet kommit. Det är alldeles tydligt, att hufvudsyftet i denna motion och den innersta kärnan i densamma är

Angående
inforande
af s. k.
hyresskatt
(Forts.)

att åt kommunerna förskaffa rätt att genom direkta skatter inbringa det för kommunernas utgifter behöfliga belopp, att föra således den kommunala beskattningen in på samma väg som statsbeskattningen. Vi kunna mycket väl förstå orsaken till detta. Folk är ej synnerligt förtjust öfver stora debetsedlar; och i fråga om skatt till staten hafva vi lyckats så grundligt befria oss från sådana, att vi blott hafva en obetydlighet af en procent eller två, som vi haft de senare åren. Men till kommunerna är det genant i högsta grad att nödgas lemna ut af sina inkomster så mycket, som kommunerna behöfva. Vi hafva visserligen i städerna fått ett annat sätt att taga ut skatter, nemligen genom vinst på bränvinsbolagen. Jag hoppas dock, att man ej skall fortsätta på denna väg och tillgripa en hel del andra dylika utvägar, utan att det helst måtte få stanna vid detta och möjligen upphöra i stället.

Det är tydligt, att det är ett intresse särskildt, som sticker fram här, nemligen bolagsintresset. Bolag är skyldigt att meddela uppgift om sina inkomster. Det är besvärligt för dessa stora bolag, som förtjena åtskilliga millioner om året, att nödgas betala skatt för detta till kommunerna. Tänk hvad det vore beqvämt att i stället få lägga denna skatt på hyresbeloppen, så att bolagen och andra stora inkomsttagare kunde blifva befriade från en krona på bevillningskronan — motionären har ju beräknat, att hyresskatten skulle kunna uppgå till ett sådant belopp! Vi tänka oss t. ex. Stockholm. Der finnes ett bolag, som förlidet år erlade bevillning för 27,000 bevillningskronor. Det bolaget disponerar visserligen en ståtlig lokal, men antagligen skulle det i hyresskatt hafva fått utbetala allenast ett eller annat hundratal kronor. Det hade varit en nätt vinst på ungefär 25,000 kronor för bolaget. Detta var ett exempel, många andra att förtiga. Och det finnes många bolag, som förtjena 3, 4, 5 hundra tusen kronor och deröfver. Det vore ytterst beqvämt att få lägga bevillningen för denna inkomst på hyresbeloppen i stället.

Nu skulle visserligen åtskilliga blifva befriade från hyresskatt och åtskilliga erhålla lindring. Vi se, att motionären vill gå så långt, att man endast skulle uttaga $\frac{2}{3}$ af skatten af dem, som hafva hyresbelopp under 200 kronor. Men de, som hafva mindre hyra än 200 kronor, äro åtminstone i Stockholm i den ställning och lefva under sådana förhållanden, att de sannerligen i regel ej hafva något att afstå till direkta skatter. Man må komma i håg, att ett rum och kök kosta, i vanliga fall, minst 200 kronor, mången gång 250 kronor. Icke ens de, som dertill inskränka sig, skulle således få nedsättning till $\frac{2}{3}$. — Det är ock något annat man särskildt må lägga märke till här, nemligen att personers behof af bostad ej stå i direkt sammanhang med deras tillgångar. Det finnes rika ungarlar, löntagare, kapitalister och sådana, hvilka hyra sina dublett. Desse skulle få lindring i bevillningen och möjligen betala sin lilla andel i hyresskatten, som vore en ren obetydlighet. — Men motionären vill ytterligare befria några andra och tillägger, att personer, som ej äro taxerade till allmän bevillning till staten, också skulle befrias. Men hvad är det för personer, som äro befriade från bevillning till staten? Jo, det är personer, som hafva i Stockholm mindre

än 700 kronor och i landsorten i allmänhet mindre äu 500 kronor. Men det fins också andra, som äro befriade från bevillning: personer, som lefva på inkomst af sina aktier, personer, som hafva 10,000-tals kronors inkomst på aktier, äro också befriade. Det är en ömhet mot aktiebolag och aktieegare, som sticker fram här, hvilken är rent förvånansvärd. Och jag kan för min del icke vara med om, att särskildt detta slags verksamhet skall få förmåner framför alla andra; utan mig synes i stället, att denna motion gerna må få vara bevis på god vilja att befria vissa samhällsklasser från skatter för att kasta dem på andra, som hafva mindre förmåga att bära dem, på samma gång jag hoppas, att Riksdagen i sin helhet skall vakna upp just genom detta försök och söka hindra, att liknande komma fram. Ty det är, som sagdt, ingenting annat än ett försök att kasta från sig direkta skatter, som utbetalas af de förmögne, och flytta dem öfver till indirekta, som hufvudsakligast utgöras af de mindre bemedlade.

Jag ber att på det lifigaste få instämma i utskottets förslag om rent afslag, men utan att instämma i dess uttalade sympatier, hvilka jag för min del icke på något sätt kan hysa.

Häruti instämde herr *Hedin*.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af väckt motion angående ändring af 47 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

*Angående
ändring af
§ 47 i lands-
tingsförord-
ningen.*

Uti en inom Andra Kammaren af herr *A. V. Ljungman* afgifven motion, n:o 207, hade föreslagits:

att Riksdagen måtte för sin del besluta, att sista stycket i 47 § af förordningen om landsting den 21 mars 1862 skulle erhålla följande lydelse:

Då fråga om grunden för afgifters uttaxering uppkommer, skall denna fråga först afgöras. Framställes inom landsting påstående, att företag, hvarom förslag blifvit väckt, är af den beskaffenhet, att endast vissa kommuner af företaget kunna hafva hufvudsaklig nytta och att förty de öfriga kommunerna må från bidrag till det företaget befrias eller med sådant bidrag i jmförelsevis mindre mån betungas, då skall jemväl öfver sådan framställning beslutas, innan hufvudfrågan till afgörande företages.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Angående
ändring af
§ 47 i lands-
tingsförord-
ningen.
(Forts.)

I fråga härom anförde:

Herr Ljungman: Då jag väckte den förevarande motionen, hyste jag verkligen den förmodan, att utskottet skulle ställa sig välvilligare mot den, än det gjort. Jag har förut icke besvärat lagutskottet med någon motion rörande kommunallagstiftningen, utom en enda — och den måste jag upprepa under åtta, nio års tid, innan mitt förslag slutligen bifölls och blef lag. Denna motion trodde jag skola få ett bättre öde, efter den är alldeles axiomatisk.

Jag har icke begärt annat, än att inom landsting *landtkommun* skulle få samma rätt som *stadskommun*, absolut ingenting annat. Och hvad utskottet anfört i sitt betänkande träffar ej mitt förslag, utan det träffar gällande författning. Jag skall nämna, huru gällande författning tillämpas i afseende å förhållanden, liknande dem som jag i motionen framhållit. De af herrarne, som följa med tidningarna, hafva nog gifvit akt på, att det för någon tid sedan stod i Aftonbladet en redogörelse för huru landstingsskatt utgår i länen. Der var för två län, Jemtlands och Vesternorrlands län, anfördt, huru man fastställt grunden för landstingsskatts uttaxering med hänsyn till betalning af upptagna jernvägsån så, att man indelat kommunerna i klasser, i Jemtland i fem, som betalade olika belopp, allt eftersom de hade gagn af företaget. I Vesternorrlands län var, som sagdt, förhållandet likadant, så att kommunerna voro indelade i klasser, som betalade olika belopp i förhållande till gagnet de hade af jernvägen. Detta är fullt riktigt. Men så vidt jag kan förstå, är det mot dessa förfaringsätt utskottet opponerat sig. Hvad som skulle vinnas genom antagande af mitt förslag vore, att landtkommun finge precis samma rätt som stadskommun. Och detta skulle ju bidraga till det önskade målet, att »*länets gemensamma intressen*», som det heter i utskottets betänkande, skulle blifva bättre tillgodosedda, än nu är fallet. Ty det är alldeles klart, att derigenom en minoritet hade större utsigt att kunna göra sin rätt gällande gent emot en majoritet, som ville undertrycka denna rätt, än nu är fallet. Det är ej annat min motion afser. Skulle man ställa sig på utskottets ståndpunkt, skulle man naturligtvis upphäfva de bestämmelser om grunden för utgifternas uttaxering, som redan finnas; och man skulle vidare beröfva minoriteten rätten att öfverklaga beslut, ty annars finge man aldrig det resultat, som utskottet åsyftar.

Utskottet antyder vidare, att de kommuner, som ej få gagn af ett dylikt företag, få ersättning på annat sätt. Ja, det betvivlar jag högeligen. Jag ser verkligen ej, huru i Norrland en lappmarkssocken skulle kunna få något motsvarande hvad en kustsocken får, när det gäller t. ex. en jernväg. När man icke kan bjuda lappmarkssocknar en sådan, hvad skall man kunna gifva dem i stället, som motsvarar jernvägen? På samma sätt i afseende å en skärgård. Hvad skall man kunna gifva en sådan, som något så när motsvarar eu jernväg? Det gifves tydligen intet sådant. Det är därför så, att hvad utskottet härutinnan antydt, synes visa obekantskap med verkligheten.

Då Första Kammarern emellertid afslagit motionen, skall jag ej göra något yrkande, utan vill jag allenast uttala den förhoppning,

att utskottet ett kommande år ställer sig välvilligare mot förslaget att bereda *samma rätt åt landtkommun som stadskommun.*

*Angående
ändring af
§ 47 i lands-
tingsförord-
ningen.*

(Forts.)

Herr Danielson: Då motionären började med, att han i en annan fråga, som afsåg ändring i landstingsförordningen, hållit på många år, innan hans förslag slutligen vann bifall och blef lag, ser jag deri ett uttalande, att motionären ämnar komma igen med äfven föreliggande fråga och hålla på så länge, att han lyckas jemväl i detta fall. Om så är, om det blir förhållandet, att motionären eller någon annan kommer fram med förslag i samma syfte, vill jag verkligen be, att motionen något fullständigas. Ty om det skulle blifva lag, som motionären afsett, tror jag, att han dermed ej vunne hvad han äsyftar. Ty kommer ej den bestämmelsen också till heders, att det skulle bero på dessa kommuner eller den ort, som ej har nytta af ett företag, på dem sjelfva eller deras representanter i landstinget eller viss majoritet af dem, så är det klart, att denna förändring icke betyder någonting. Jag tillhör en landsdel, som är vidrörd i motionen, och jag vet, att der lagförändringen utan det antydda tillägget icke skulle betyda det minsta. Vi äro 8 landstingsmän från vår ö och 30 från fastlandet. De senare kunna då besluta hvad de vilja. Det betyder ingenting hvad vi åtta säga, utan vi få nöja oss med hvad som beslutes af den majoritet, som landstinget odisputabelt har oss förutan. Skulle förändringen blifva till nytta, borde ytterligare bestämmas, att representanter i landstinget från en ort eller en viss majoritet af dem skulle hafva veto mot majoritetens beslut. Eljest betydde ändring rakt ingenting.

Exempel har motionären också hemtat från den ort han tillhör. Det kan vara vissa orter, som ej ha samma förmåner af en åtgärd som de öfriga inom landstingsområdet. Då så är, tror jag, att man bör tänka på, om ändring skall hafva någon betydelse, att man får vetorätt för olika orter i dessa frågor, ty annars, som jag antydde, har ändringen ingen betydelse. Jag har icke särskildt något att beklaga mig öfver från den ort jag tillhör. Men i vissa frågor få vi följa med i hvad herrarne från fastlandet göra och låta. Der hjälper icke hvad vi tycka, ty vi äro blott 8 mot 30. — Denna tanke ville jag hafva nämnt, för den händelse motionären eller någon annan skulle komma igen med en dylik motion, på det förbättringar då må kunna göras. Jag har intet yrkande att göra.

Herr Ljungman: Så långt som herr Danielson ifrågasatt, har jag icke ansett mig kunna gå. Ty jag tror, att det är tillräckligt, hvad jag föreslagit. För den händelse att minoriteten skulle kunna styrka, att majoriteten handlat *orättvist* mot den underlägsne, och beslutet öfverklagas, tager jag för gifvet, att Kongl. Maj:t gifver minoriteten rätt. Jag har egentligen formulerat förslaget med hänsyn till en sådan eventualitet, att vissa ortsintressen, som vore i majoritet, skulle slå sig tillsammans för att godtyckligt *undertrycka* andra ortsintressen, som vore i minoritet. Derfor vore den affattning af paragrafen, som jag föreslagit, förmånligare än den nuvarande, enär den, i händelse ett sådant beslut skulle öfverklagas, gäfve den kla-

Angående ändring af § 47 i landstingsförordningen.

gande en bättre ställning inför Kongl. Maj:t, som ju har att afgöra, hvem som hade rätten på sin sida.

(Forts)

Herr Petersson i Runtorp: Då motionären vidrört i sin motion en ort, som äfven jag känner till så väl som herr Danielson, vill jag säga några ord. Jag vill icke vara med om motionärens förslag, och ej heller vill jag sluta mig till herr Danielsons mening, att det skulle tillkomma särskilda bestämmelser. De 8 äro så väl öfverens med öfriga medlemmar i landstinget, att jag skulle icke önska, att dessa 8 finge göra precis hvad de ville. Hittills hafva vi kommit godt öfverens. Och jag får säga till öländingarnes fördel, att de icke bråkat mycket med oss, när det gält frågor angående fastlandet, och icke hafva vi bråkat, när det gält hamnar, kommunikationer eller andra frågor beträffande Öland. Vi hafva, som sagdt, kommit godt öfverens, och jag vill icke att det skall blifva någon olägenhet dervidlag, utan yrkar bifall utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Angående ändrad lydelse af § 1 i lagen angående skydd mot yrkesfara.

Föredrogs vidare lagutskottets utlåtande n:o 45, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 1 § i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889.

I motion, n:o 205, inom Andra Kammaren hemstälde herr D. Bergström,

att Riksdagen måtte besluta följande ändrade lydelse af § 1 i gällande lag angående skydd mot yrkesfara.

§ 1.

Med industriellt yrke förstås i denna lag idkande såsom näring af sågverks- och dermed förenad brädgårdsrörelse; grufvedrift, eller annat dermed jemförligt arbete, som icke är att hänföra till bergsbruk; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att som handtverk anse; fabrik; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, mjöl- och sågqvarns- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med ångkraft drifven eller med fabriksdrift jemförlig handtering.

På anförda skäl hemstälde utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ordet begärdes af

Herr Bergström, som yttrade: Herr talman! Regeringen har i år beslutat, att yrkesinspektörernas berättelser numera skola in extenso utgifvas från trycket, och kammarens ledamöter blifva sålunda framdeles i tillfälle att taga del af 1895 års yrkesinspektörsberättelser in extenso, när med dem en början kommer att göras. När kammarens ledamöter blifva i tillfälle till det, skola de erhålla åtskilliga bevis på nyttan och nödvändigheten af en ångpannekontroll. Dessa bevis komma icke allenast att bestå af torra siffror, utan äfven i vissa fall af ganska detaljerade skildringar af, huru illa bestämdt det är på vissa ställen med afseende på säkerheten för lif och egendom.

Af de senaste yrkesinspektörsberättelserna, för 1895, framgår, att yrkesinspektörerna nu liksom tillföre hafva nedlagt ganska mycket arbete för att förebygga ångpanneexplosioner, för att få bristfälliga pannor reparerade och för att meddela okunnige ångpanneskötare nödig insigt i fråga om pannornas skötsel och vård. Så har t. ex. inspektören i östra distriktet afgifvit omkring 471 skriftliga meddelanden i detta afseende; yrkesinspektören i vestra distriktet 192, yrkesinspektören i norra distriktet omkring 270 och yrkesinspektören i mellersta distriktet 239 dylika meddelanden. Yrkesinspektörens i södra distriktet berättelse har jag icke ännu varit i tillfälle att se.

Dessa berättelser innehålla emellertid, som jag nyss sade, icke allenast torra siffror. Och för att gifva kammarens ledamöter en liten försmak af innehållet på just detta område, som nu är i fråga, skall jag tillåta mig att helt kort referera en bit ur inspektörens i mellersta distriktet berättelse. Han meddelar ett exempel på, huru dåligt det kan vara stäldt, ifrån ett under året inspekteradt sågverk, som, ehuru man påstod, att det endast tillfälligtvis var i gång, dock icke tillhörde det ambulatoriska slaget. Han skrifver: »Då jag kom in i sågen, spelade ångpannans säkerhetsventil för stark rusånga, oakadt 2 ramsågar med kantverk voro i gång. Vid närmare betraktande fann jag, att säkerhetsventilen utom sin ordinarie belastning hade en otillåten sådan, som bestod af en plankan, som med ena ändan hvilade på ventilens vigtarm; på denna plankan låg ett groft jernstycke, och på ändan af vigtarmen hängde sotakan med bladet nedåt, på hvilket ångpanneskötaren, då jag närmade mig, satte foten, dermed ytterligare ökande belastningen, för att, som han sade, »tysta ventilen». Jag betraktade genast manometern, hvars nål stod mot stiftets baksida, likasom hade nålen gått rundt ett helt hvarf. I min oro öfver faran af det höga tryck, manometern visade, tillfrågade jag strängt ångpanneskötaren, i det jag pekade på manometern, om han tänkte på den fara, för hvilken han utsatte sig sjelf och andra genom att hålla ett så högt tryck i den till utseendet gamla ångpannan. Härpå svarade han, att manometern kunde han ställa huru han behagade, hvarefter han tog ned denna samt öppnade den likasom en dosa och visade mig, att rundt om manometerfjedern sutto kork- och kautschuksbitar, med hvilka han stälde nålen som han ville. Denne man hade ej ens reda på manometerns ändamål. Af ångpannans vattenståndsvisare var pyskranen för vatten sönder och igen-

*Angående
ändrad
lydelse af
§ 1 i lagen
angående
skydd mot
yrkesfara.*

(Forts.)

*Angående
ändrad
lydelse af
§ 1 i lagen
angående
skydd mot
yrkesfara.
(Forts.)*

satt, vattenståndsglaset hade intet glas, utan användes dess nedre kran såsom pyskran, oakadt denna synbarligen satt högre än det för pannan tillåtna lägsta vattenståndet. Pumpen till ångpannan hade lossnat derifrån, men var stöttad med trästräfvor ofvan- och underifrån. Cylinderfästet ofvanpå ångpannan kunde ej tilldragas med sina skruvvar, utan ruskade för hvarje halflag, maskinen gjorde; och ymnigt med hett vatten rann uteåter ångpannans sidor, som voro så smutsiga af olja och sot, att en nitskruf å pannan, som såg ut att vara läck, var deraf öfversmetad. »Sågverkets skötsel», fortsätter yrkesinspektören, »öfvervakades af en skogvaktare, som, på min upplysning om vådan af att låta det gå på detta sätt, genast gaf order att utrifva elden under ångpannan, och efter konferens med ångpanneegaren, som bodde 1½ mil derifrån, blef ångpannan nödortfigt reparerad och provvad af kompetent person.»

Som kammarens ledamöter behagade finna, ledde detta ju till ett mycket godt och lyckligt resultat; jag tager för gifvet, att så skett med afseende på de öfriga pannor, rörande hvilka yrkesinspektörerna hafva gifvit säkerhetsmeddelanden. Men bredvid en dylik panna, alldeles i närheten af den, kan befinna sig en annan, hvilken kanske är i ännu sämre skick, och rörande hvilken yrkesinspektören icke har det minsta att säga. Äfven om denna panna befinner sig i det allra uslaste skick och kanske dertill handteras af den på detta område mest okunnige person, så eger yrkesinspektören icke att inskrida. Han eger icke att gifva någon anvisning, icke att låta profva pannan, icke heller att öfverhufvudtaget lemna några föreskrifter och upplysningar.

Det är närmast för att bereda yrkesinspektörerna befogenhet att öfva inspektion och kontroll äfven med afseende på dylika farliga ångpannor, som jag väckt min motion. Dervid har jag, som herrarne sett af motionen, tagit till utgångspunkt ett fall, då en yrkesinspektör, nemligen yrkesinspektören i södra distriktet, hade uppmanat egaren till en dylik ångpanna, hvilken var använd i ett spanmälsmagasin i Trelleborg — en gammal panna, som icke undersökts på de sista 13 åren — att låta undersöka den; men ångpanneegaren vägrade och fick rätt i alla instanser.

Lagutskottet har nu för sin del icke bestridt, att en kontroll å de för närvarande okontrollerade ångpannorna är erforderlig. Det har endast ansett, att denna kontroll borde åvägbringas på annat sätt, och lagutskottet har dervid erinrat om, »att frågan om kontroll å ångpannor, sedan särskildt utsedde komiterade den 31 december 1889 afgifvit betänkande i ämnet, för närvarande är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.» Jag har också i min motion erinrat om den sedan flera år väntade ångpannelagen. Men jag har för min del kommit till en annan slutsats än lagutskottet, den nemligen, att vi icke allenast borde vänta på denna lag, hvilket vi nu gjort i en hel följd af år, utan att vi, i den mån det vore möjligt, borde försöka fylla bristen af en dylik ångpannelag. Att dervidlag lita till yrkesinspektionen, har jag ansett så mycket mindre betänkligt, som såväl det af lagutskottet åberopade betänkandet af den 31 december 1889 som också flertalet af de myndigheter och korporationer, som

haft att yttra sig öfver detta betänkande, hafva tillstyrkt, att den tillärnade ytterligare ångpannekontrollen till större delen skulle läggas på yrkesinspektörerna. De hafva icke tänkt sig någon ökning af yrkesinspektörernas antal såsom följd härutaf och icke heller någon väsentligen ökad kostnad. Om jag minnes rätt, är det just en af yrkesinspektörerna, som uti sitt utlåtande rörande komitébetänkandet säger, att denna ökade kostnad skulle endast behöfva belöpa sig till omkring 400 kronor för hvarje inspektör till anställande af ett skrifbiträde. Det är nemligen att märka, att ingen tänkt sig, att sjelfva profningen af ångpannan skulle verkställas af inspektören, utan den skulle verkställas, alldeles såsom nu, af särskilda besigtningmän.

*Angående
ändrad
lydelse af
§ 1 i lagen
angående
skydd mot
yrkesfara.
(Forts.)*

Jag önskar för min del en ångpannelag, som fullständigt ordnar bithörande förhållanden, och jag skulle vara glad, om denna min motion uti någon mån kunde påskynda framläggandet af det väntade ångpannelagsförslaget. Men detta hindrar mig icke, herr talman, att här yrka bifall till min motion.

Herr von Krusenstjerna anförde: Motionären har här framhållit nyttan och nödvändigheten af en ångpannekontroll, och han anförde ur en yrkesinspektörs berättelse ett exempel på ett fall, då en ångpanna befunnit sig i ett synnerligen dåligt skick. Men kammaren vet säkerligen — och det har ju icke heller motionären förnekat — att det ingalunda är så, att icke ångpannor äro underkastade kontroll, ty så fort en ångpanna begagnas i de yrken, hvilka hänföras till lagen angående skydd mot yrkesfara, är den underkastad kontroll; och just det af motionären angifna fallet var ett bevis derpå, ty inspektören ansåg sig der befogad att ingripa, och rättelse skedde. Men det är så, att motionärens förslag har en vida större räckvidd, än man vid första påseendet torde hafva tänkt sig. Det är, som kammaren vet, så, att lagen om yrkesfara och yrkesinspektion gäller endast den egentliga fabriksindustrien eller näringar, hvilka idkas i större omfattning. Deremot äro handtverkerierna i egentlig mening och jordbruket derifrån undantagna. Nu behåller motionären i sitt förslag nog den uppräknings af de särskilda näringarna, som finnes i lagen om yrkesfara, och han lägger endast till de orden: »annan med ångkraft drifven handtering»; men med dessa ord inskjuter han under lagen och således under yrkesinspektörernas kontroll hvarje handverk, hvarje tröskverk på landet, hvarje mejeri, huru litet som helst, blott vid dess skötsel begagnas en motor drifven med ångkraft.

Det har synts utskottet, som en så pass genomgående ändring i lagen om yrkesinspektionen icke skulle kunna af utskottet tillstyrkas, helst dermed, enligt min uppfattning, skulle blifva förenad en ganska väsentlig ökning af kostnaderna för yrkesinspektionen, ty i motsats mot hvad den af motionären citerade yrkesinspektören ansett, har utskottet icke kunnat föreställa sig, att en sådan utsträckning af inspektionen skulle kunna gå för sig, utan att inspektörernas antal, äfven efter senast genomförda ökning, än ytterligare ökades. Och när för öfrigt så är, att för närvarande hos Kongl. Maj:t föreligger ett förslag om särskild ångpannekontroll, som jag tror nu är föremål

Angående
ändrad
lydelse af
§ 1 i lagen
angående
skydd mot
yrkesfara.
(Forts.)

för utredning hos kommerskollegium, så finnes icke skäl att nu skrifva till Kongl. Maj:t i ämnet, och därför hemställer jag, herr talman, om bifall till lagutskottets utlåtande.

Herr Bergström: Herr talman! Det är sant hvad lagutskottets ärade vice ordförande säger, att, derest den ändring i § 1 af lagen angående skydd mot yrkesfara, som jag föreslagit, blefve antagen, en del näringar, som för närvarande icke falla under denna lag, skulle komma att dit hänföras — detta åtminstone i den mån de för dessa näringar nödiga inrättningar drifvas med ångkraft. Men jag skall likväl bedja att få påpeka, att särskildt från denna kammars sida det blef under den diskussion, som föregick antagandet af denna lag, framhållet af en af representanterna för landtmännen och landtmannanäringarna, nemligen af herr Ivar Månsson i Trää, såsom en brist i det då framlagda lagförslaget, att det icke äfven omfattade såväl handtverkerier som, såsom han uttryckte sig, vissa delar af jordbruket. Han yttrade, att denna lag borde lägga an mera än som nu skett på vissa delar af jordbruket, ty om vi såge på medicinalstyrelsens utlåtande i ämnet, skulle vi finna, att det hufvudsakligaste antalet olycksfall under arbetet bestode i sådana, der personer stympats eller i öfrigt skadats genom tröskverk. Man kan då icke förstå, tillade den citerade talaren, hvarför man icke vill ingripa äfven på detta område.

Den ärade vice ordföranden i lagutskottet sade, att en sådan genomgripande ändring skulle komma att leda till anställande af ett större antal yrkesinspektörer. Detta är samma invändning, som framstälts i lagutskottets motivering, der den emellertid framstälts i ett så egendomligt sammanhang, att jag icke kan underlåta att fästa uppmärksamheten på detsamma. Lagutskottet säger nemligen, att, om lagen skulle på det föreslagna sättet utsträckas till att gälla äfven för jordbruket och de mindre handtverkerierna, d. v. s. för de tröskverk och de mindre handtverkerier, som drifvas med ånga, detta skulle hafva till följd »svårigheter för det effektiva öfvervakandet af lagens bestämmelser». Men ett par rader längre ned säger utskottet, att »äfven för den enskilde skulle lagbestämmelsens tillämpning kunna leda till onödiga hinder och obehag». Dessa båda af lagutskottet uttalade meningar synas mig stå i uppenbar strid med hvarandra. Antingen är lagutskottet i detta fall synnerligen månt om den enskilde, för hvilken en dylik lagbestämmelses tillämpning skulle kunna leda till onödiga hinder och obehag, men i sådant fall bör väl lagutskottet icke taga sig så nära vid, i fall i synnerhet i början denna lag icke komme att så effektivt tillämpas. Eller också är lagutskottet — hvilket ligger närmare till hands att antaga i fråga om detta utskott — synnerligen månt om att denna eventuella lagbestämmelse skulle komma att effektivt öfvervakas. Men i så fall synes det mig, att utskottet icke bort så mycket tänka på de »onödiga hinder och obehag», till hvilka förslaget skulle leda för den enskilde, ty att en lags tillämpning skall kunna för den enskilde leda till hinder och obehag, är ju alltid gifvet.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Herr talmannen gaf, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

*Angående
ändrad
lydelse af
§ 1 i lagen
angående
skydd mot
yrkesfara.
(Forts.)*

Den, som bifaller, hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 45, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utföll med 98 ja och 49 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 9.

Efter föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 46, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 5 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 10.

Företogs handläggning af lagutskottets utlåtande n:o 47, i anledning af väckt motion om *åvägabringande af rättsordning beträffande personnamn.*

Om *åvägabringande af rättsordning beträffande personnamn.*
Uti en inom Första Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 6, hade herr *Wieselgren* föreslagit Riksdagen att i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om åtgärder för åvägabringande af en tillfredsställande rättsordning i fråga om personnamn, men hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag hade här väntat, att någon skulle begära ordet i denna, efter mitt förmenande, ganska viktiga och betydelsefulla fråga. Att så icke skett, utan att det i stället gått hardt när så, att betänkancket utan vidare bifallits, tyckes

*Om åväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
personnamn.*
(Forts.)

mig antyda, att det i denna kammare egentligen icke finnes några sympatier för en reform i den riktning, som motionären ifrågasatt. Men jag kan icke underlåta att för min del åtminstone uttala mina sympatier för motionärens förslag, till den kraft och verkan det hafva må; och jag ber därför att få yrka bifall till detsamma.

I ett afseende kan man visserligen hysa betänkligheter mot hvad motionären i sin motivering framhållit, nemligen att man skulle lagstifta äfven i fråga om dopnamn; men detta hans resonnement förekommer icke i »klämnen», utan der yrkas endast, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som erfordras för att bringa till stånd en tillfredsställande rättsordning i fråga om personnamn, samt i de delar deraf, som finnas ingå under Riksdagens lagstiftningsrätt, förelägga Riksdagen förslag till de bestämmelser, som för ändamålets vinnande äro nödiga.

Vi hafva lagstiftning i fråga om sådana saker som skydd för varumärke och skydd för firmanamn, men angående något för individen så viktigt och betydelsefullt som skydd för hans personnamn finnes icke någon lagstiftning. Hvem som helst, den förste bäste, kan tillägna sig hvilket namn han behagar, samt missbruka det på allahanda sätt. Jag tror därför, att åtminstone en utredning af denna fråga är väl behöflig, och ber således att få hemställa om bifall till motionärens förslag.

Herr von Krusenstjerna: Det är svårigheten, snart sagdt omöjligheten att här i landet åstadkomma någon effektiv lagstiftning angående bevarande af eller skydd för personnamn, som varit för utskottet eller åtminstone för mig det bestämmande, hvarför jag, huru tänkvärda saker än i motionen förekommit, icke kan biträda densamma. Jag tillåter mig därför att hemställa om bifall till lagutskottets utlåtande.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 48, i anledning af väckta motioner om upphäfvande af vissa undantagsbestämmelser rörande tiden för anförande af besvär öfver kommunal- och kyrkostämmobeslut i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

§ 12.

Skedde föredragning af lagutskottets utlåtande n:o 49, i anledning af väckt motion angående ändring af den uti förordningen om kommunalstyrelse i stad stadgade beräkning af kommunalbeskattning å jordbruksfastighet.

I berörda, inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 60, hade herr A. Ericson i Ransta föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta, att sådan förändring må vidtagas eller sådant tillägg göras i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1892, att jordbruksfastighet, som genom den nya bevillningsstadgan af den 3 juni 1892 fått dubbel bevillning mot förut, ej måtte utgöra högre kommunalskatt än efter halfva bevillningsbeloppet.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Ericson i Ransta anförde: Då denna fråga förra året förekom i Riksdagen, så beslöt utskottet tillstyrka motionen, emedan det ansåg, att det yrkande, som motionären då framställde, hvilade på eller betingades af billighet och rättvisa. Utskottet har i år kommit till ett annat resultat, men dervid icke anført någon motivering, utan endast sagt, att det med anledning af Riksdagens föregående år fattade beslut hemställde, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Det beslut, som fattades föregående år, synes i hufvudsak hafva grundat sig på departementschefens yttrande 1892 i den då framlagda kongl. propositionen och särskildt på det yttrandet, »att det lärer dock icke finnas någon anledning att för ifrågavarande jemförelsevis *obetydliga* fastighetsegarekategori bibehålla den undantagsställning i afseende på kommunalbeskattningen, som härrört af jordbruksfastighetens lägre bevillning».

Det påvisades dock förra året i det yttrande, som motionären då hade, att denna fråga dock icke är så obetydlig. Det påvisades nemligen, att detta slags jordbruksfastighet var taxerad till, om jag ej missminner mig, öfver 42 millioner kronor, och hvad särskildt beträffar Sala stad, som jag naturligtvis bäst känner, och hvarifrån jag erhållit uppmaning att väcka denna motion, så har denna stad jordbruksfastigheter taxerade till 1,600,000 kronor. Skälet, att här skulle vara fråga om en obetydlighet, torde således hafva förfallit.

Deremot är det nog sant, att en viss undantagslagstiftning har rådt rörande bevillningen för dessa jordbruksfastigheter, om man jemför den med husegarnes beskattning inom städerna. Men äfven detta torde hafva haft sina skäl. Om man betänker, hvilka fördelar just husegarne inom städerna hafva i förhållande till jordbruksfastighetsegarne, så torde man icke finna det orätt, att den kommunala beskattningen på fastigheterna inom städerna är större än på jordbruksfastigheterna, hvilka ligga utom den egentliga staden, men dock på stadens område. Särskildt skall jag be att få påpeka, huru förhållandena äro i Sala. Man har der en betydlig jordareal, icke blott öppen jord, utan äfven skogsareal utanför stadens egentliga område, så att stadens område sträcker sig omkring $1\frac{1}{2}$ mil utom stadens tullar. Det torde då för hvar och en vara temligen klart, att de jordbruksfastigheter, som ligga en mil eller derutöfver utom stadens tullar, hafva ganska liten, om ens någon, nytta utaf att de ligga på stadens område, och att de blott hafva föga gagn af de förmåner,

som husegarne i staden hafva af den inkomst, som staden genom uttaxering skaffar sig.

Nu har man väl också kunnat utgå från en annan synpunkt, nämligen att dessa jordbruksfastigheter, såsom liggande i närheten af en stad, möjligen skulle kunna hafva åtskilliga fördelar deraf, att de ligga i närheten af staden. Detta är dock ganska obetydligt, i synnerhet hvad beträffar dem, som ligga på något afstånd från staden. Och denna fördel, som möjligen förr varit större, minskas nu årligen genom de lättare kommunikationerna och den stora införseln från långa afstånd till städerna, så att de fördelar, som dessa jordbruksfastigheter möjligen förr skulle hafva haft, på senare tiden betydligt minskats. Genom det beslut, som fattades af 1892 års Riksdag, eller den bevilning, som påförts dessa jordbruksfastigheter 1893, har emellertid den kommunala beskattningen för dessa jordbruksfastighetsegare fördubblats utan att några särskilda fördelar derigenom beredts dem.

Då emellertid kammaren så sent som förra året afslog motionen, och då utskottet i år stödt sitt yrkande på detta kammarens beslut, och jag ej har någon förhoppning, att mitt i motionen gjorda yrkande i år skall vinna Riksdagens bifall, så skall jag icke nu framställa något yrkande, men har dock velat påpeka, att vissa skäl för min anhållan förefinnas. Jag skall så mycket mindre nu framställa något yrkande, som jag gerna medgifver, att yrkandet möjligen bort vara något mera fullständigt, och att man kanske äfven bort fästa sig vid en och annan härmed sammanhängande författning, som på samma gång skulle hafva ändrats.

Jag skall således, herr talman, icke framställa något yrkande.

Häruti instämde herr *Hammarström*.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 50, i anledning af väckta motioner angående ändrad lydelse af 56 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

§ 14.

Angående ändrad lydelse af 41 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet. Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 51, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 41 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

I motion, n:o 62, inom Andra Kammaren hade herr *A. Ericson* i Ransta föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta sådan förändring i 41 § af förordningen angående kommunalstyrelse på landet, att ordet folkskolelärare der uteslutes.

På anförda skäl hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Beträffande detta ärende anförde:

Herr Ericson i Ransta: Utskottet har icke funnit skäl att tillstyrka min motion, men den motivering, som föregår utskottets afstyrkande, synes mig dock icke innebära något skäl för det slut, hvartill utskottet kommit.

Utskottet säger, bland annat, på sid. 15, att utskottet kan ej finna den af motionären föreslagna förändringen vara af behofvet påkallad eller ens lämplig. Jag frågar då herrarne: Skall det då förefinnas ett verkligt behof för att en lagförändring skall företagas? Jag tror snarare, att, om man endast kommer under fund med att en lagparagraf är olämplig och icke riktig, äfven om i praktiken icke så synnerligt behof af en lagförändring kunnat göra sig gällande, det dock är skäl att ändra ett sådant olämpligt stadgande.

Utskottet har äfven sagt, att så vidt utskottet kunnat erfaras, har icke inom kommunerna i allmänhet försports någon brist på personer, som äro lämpliga att i kommunalnämnd inväljas. Ja, huru vida utskottet har rätt härutinnan, kan jag icke bestämdt påstå, men så vidt jag funnit, så har det dock, om man icke kan precis säga, att ett behof förefinnes, visat sig, att, trots vi hafva en lagparagraf, som förbjuder folkskolelärare att tillhöra kommunalnämnd, församlingar icke endast invalt sina lärare i kommunalnämnd, utan äfven valt dem till ordförande. Man skulle nu visserligen kunna invända, att, därför att så tillgått, det dock icke är behöfligt att ändra denna lag, men kan det vara rätt att hafva en lag, som visat sig vara olämplig och obehöflig? Kan det vara rätt att hafva en lag, som församlingar, om icke flertalet, så åtminstone ganska många hafva kringgått. Inom det län, jag tillhör, känner jag specielt ganska många församlingar, hvilka invalt folkskolelärare i kommunalnämnderna samt äfven valt dem till ordförande i desamma, och i den kommun, jag tillhör, hafva vi ännu i dag en lärare, som visserligen icke till namnet är vald till ordförande, men som dock i själva verket är det. Han var i många år ordförande äfven till namnet, men i följd af anförda klagomål deröfver har man nu kringgått lagen på det sätt, att man till namnet valt en annan person, men invalt den förutvarande till kassaförvaltare och sekreterare, och denne sköter fortfarande kommunalnämndens angelägenheter liksom förut. Detta är således ett kringgående af lagen, som kanske icke är riktigt, men mig förfaller det, som om det vore lagens fel, att församlingarna nödgas kringgå densamma.

På senare tiden hafva dock, jag medgifver det, lärare icke så allmänt som förr användts till ordförande, och detta på grund deraf, att, då protokoll till Konungens befallningshafvande inkommit öfver val, som upptagit lärare såsom ordförande, Konungens befallningshafvande ogillat dessa val och föreskrifvit nya. Men hvarför man skall förhindra en församling att, när den finner lämpligt, invälja lärare i skolråd och fattigvårdsstyrelse, hvilka på landsbygden alltid äro förenade, kan jag alls icke förstå. Jag tror tvärt om, att han mången gång är den mest lämplige dertill, och att man således derigenom kan gagna församlingen. Jag vill icke påstå, att en lag-

Angående
ändrad
lydelse af 41
§ i förord-
ningen om
kommunal-
styrelse på
landet.

(Forts.)

Angående
ändrad
lydelse af § 41
i förord-
ningen om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)

förändring enligt mitt förslag egentligen gagnar lärarecorpsen, jag tror, att det mången gång mera skulle komma att gagna församlingarna, och det är från den synpunkten jag framlagt detta mitt förslag.

Vidare har utskottet anfört: Det är, enligt utskottets tanke, af stor vikt, att folkskolelärarne få ostördt egna sin tid och sina krafter åt undervisningen och de öfriga pligter, som deras kall dem åläggga; och det torde ej kunna bestridas, att deras användning i kommunala värf i större utsträckning, än nu är medgifvet, skulle kunna bereda olägenheter i ifrågavarande afseende. » Ja, jag kan icke förstå, i hvilket afseende deras användning i kommunala värf skulle kunna bereda olägenheter. Det skulle möjligen kunna inträffa i mycket stora församlingar, der detta bestyr kan upptaga större tid, men jag är förvissad om, att vid sådant förhållande församlingarna icke välja dem samt att skolråd och folkskoleinspektörer skola tillse, att ett sådant uppdrag icke pålägges dem, då det kan medföra de af utskottet påpekade olägenheterna.

Slutligen säger utskottet, att dertill kommer, att folkskoleläraren, med hänsyn till de om hans tillsättande och entledigande gällande bestämmelser icke i allmänhet har den själfständiga ställning inom kommunen, som för utöfning af dylika förtroendeuppdrag erfordras. Jag måste dock bekänna, att jag icke begriper, hvad utskottet i detta afseende menar, ty så vidt jag vet, står folkskoleläraren icke i någon sådan beroende ställning till församlingen, som gör honom olämplig till uppdraget, och vidkommande deras tillsättande och entledigande, kan jag icke finna något skäl, som kan gifva anledning till detta utskottets uttalande.

Då jag således af utskottets motivering icke det minsta kunnat rubbas i min öfvertygelse, skall jag anhålla att få yrka afslag å utskottets framställning och bifall till min motion.

Herr Berg: Ehuru tillhörande den klass af tjänstemän, hvarom nu är fråga, skall jag icke yrka afslag å utskottets hemställan. Jag vågar nemligen för min del icke jäfva det första af lagutskottet framlagda skälet, nemligen att det icke inom kommunerna i allmänhet försports någon brist på personer, som äro lämpliga att i kommunalnämnd inväljas», ehuru jag visserligen icke kan undgå att under sådana omständigheter finna det ganska besynnerligt, att detta oaktadt fortfarande så många kommuner verkligen envisas att vilja pålägga folkskoleläraren detta uppdrag, till hvilket han i allmänhet helt visst icke friar.

Annu mindre vill jag jäfva utskottet, då det betonar vigten af »att folkskolelärarne få ostördt egna sin tid och sina krafter åt undervisningen och de öfriga pligter, som deras kall dem ålägger.» Jag vågar nemligen för min del tro, att lika gerna som vi folkskolelärare vilja deltaga i sådana offentliga värf, der vi med våra fackinsigter kunna främja *uppföstrans* sak, lika litet fika vi efter att blifva anlitade på områden, som för skolans angelägenheter äro temligen främmande.

Jag vill således från min ståndpunkt, såsom lärare, icke bestrida utskottets båda första grunder såsom i det hela taget rigtiga. Der-

emot måste jag, och detta på min corps' vägnar, inlägga en så mycket bestämdare gensaga mot det *tredje* skäl, som utskottet vill göra gällande, nemligen att, såsom det heter, »folkskoleläraren med hänsyn till de om hans tillsättande och entledigande gällande bestämmelser icke i allmänhet har den sjelfständiga ställning inom kommunen, som för utöfning af dylika förtroendeuppdrag erfordras.»

För det första förstår jag icke, hvad utskottet här kan mena med uttrycket »i allmänhet». Ligger i bestämmelserna om folkskolelärarens tillsättande och entledigande någonting, som är för hans sjelfständiga ställning inom kommunen menligt, så måste detta väl icke blott gälla »i allmänhet». Ty bestämmelserna om tillsättande och entledigande äro ju absolut desamma för lärare i *alla* landkommuner.

För det andra kan jag icke heller fatta, huru bestämmelserna om folkskolelärarens *tillsättande* kunnat väcka någon betänklighet hos utskottet. Ty om man undersöker saken, så finner man, att alldeles enahanda grunder gälla för tillsättande af kyrkoherdar i konsistoriella pastorat, och om kyrkoherdar heter det dock i § 43 af förordningen om kommunalstyrelse på landet, att de till och med *sjelfskrifvet* äro berättigade att i kommunalnämndens förhandlingar och beslut deltaga.

Hvad slutligen bestämmelserna om folkskolelärarnes *entledigande* angår, så lyda de i folkskolestadgans § 32 sålunda:

»Skulle någon folkskolelärare befinnas oskicklig till eller försumlig i förrättandet af sin tjenst eller ådagalägga sådant uppförande, att han ej bör såsom lärare längre bibehållas, må skolrådet ega att efter föregången, i skolrådets protokoll intagen, men fruktlös befunnen varning skilja honom från befattningen såsom skollärare och den dermed följande aflöningen. Öfver skolrådets beslut om lärares varning eller skiljande från befattningen må besvär kunna af läraren inom trettio dagar efter det han af beslutet erhållit del anföras i den ordning, som är bestämd för besvär öfver val af lärare.»

Häraf synes mig alldeles otvetydigt framgå, att en folkskolelärare icke kan entledigas annat än för oskicklighet eller försumlighet i sin tjenst samt för sådant uppförande, som är med hans kall såsom barnalärare oförenligt, alltså *icke* för hvad han i egenskap af kommunalman och medborgare i allmänhet gör eller låter. Nu kan visserligen någon häremot invända, att ett illvilligt och ofördragsamt skolråd skulle med stöd af det något obestämda uttrycket: »sådant uppförande, att han ej bör såsom lärare längre bibehållas» — att ett sådant illvilligt och ofördragsamt skolråd, säger jag, möjligen skulle med stöd häraf kunna trakassera läraren. Men mot dylika försök torde han hafva tillräcklig trygghet i sin besvärsrätt. Har han icke detta, så bör ifrågavarande uttryck ändras så, att han verkligen får skydd mot obehöriga påtryckningar.

I alla händelser synes det mig, som om alla borde kunna vara ense derom, att vi folkskolelärare *böra* hafva en sjelfständig ställning inom kommunen, så att vi icke kunna göras till redskap för obehöriga inflytelser. Hafva vi icke det, förstår åtminstone icke jag, huru vi skola kunna sköta vårt lärarekall såsom vi böra. Ty för att kunna detta, måste vi vid behandlingen af barnen visa den mest absoluta

Angående
ändrad ly-
delse af 41 §
i förordnin-
gen om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)

Angående
ändrad
lydelse af § 1
i förord-
ningen om
kommunal-
styrelse på
landet.
(Forts.)

opartiskhet och rättvisa utan anseende till föräldrarnes personer eller hvad den ene eller andre medlemmen af kommunen kan tycka eller önska. I annat fall måste vi komma att verka mera demoraliserande på våra lärjungar än uppfostrande. Men därför kräfvades enligt min åsigt, att vi hafva och känna oss hafva en själfständig och tryggad ställning. Och det hafva vi ock enligt mitt förmenande. Så länge vi uppfylla vår pligt, äro vi lika själfständiga som några andra medborgare.

Utskottet uttalar visserligen en motsatt mening. Men jag tror för min del, att det vore ganska olämpligt, om denna kammare instämde i ett så fullkomligt ogrundadt påstående, som det utskottet här gjort. Jag tillåter mig därför hemställa, att kammaren väl måtte bifalla utskottets förslag, men med uteslutaude af det stycke i motiveringen, som börjar med orden: »Dertill kommer» och slutar med orden: »af dylika förtroendeuppdrag erfordras», och jag anhåller om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Petersson i Brystorp: Det har alltid framhållits, att skol-lärare hafva ett så träget arbete, och detta har sagts icke minst här i kammaren. Då skulle det väl vara synd att pålägga dem mera, än hvad som är förenligt med skolläraresysslan, och jag tror det skulle inverka menligt på deras arbete, om de finge inväljas i kommunal-nämnden. Det är icke litet, som kommunalnämnden har att göra i större kommuner. Den har att göra upp inkomstförslag, upprätta fyrktalslängden och debiteringslängden, att sköta fattigvården och sundhetsvården samt hafva uppsigt öfver byggnader med mycket mera. Nu har det också satts i fråga, att de äfven skulle få bestyr med skogsförvaltningen. Då inser hvar och en, huru svårt lärarne skola få att sköta sitt uppdrag såsom medlemmar af kommunalnämnden och på samma gång uppfylla sitt ändamål som folkskolelärare.

Den siste talaren nämnde om skollärarnas själfständighet m. m. I min trakt har ingen invändt något mot folkskolelärarnas själfständighet. Tvärt om tycker man, att dessa uppträd ganska kraftigt, och de hafva icke blott visat sig själfständiga många gånger, utan äfven sökt imponera på församlingens öfriga medlemmar.

Nu har visserligen framhållits, att i vissa kommuner folkskolelärarne invalts i kommunalnämnden. Men om vissa kommuner begått en sådan olaglighet, kan det icke hjälpas, men det har icke visats, att det funnits något behof att göra på det sättet. Och om nu en olaglighet blifvit begången, så är det icke något skäl för att man skulle behöfva stifta en lag i den riktningen.

På dessa grunder vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Göransson: Då jag icke kan tro, att det är någon så stor brist på lämpliga personer vare sig till ledamöter eller ordförande i kommunalnämnderna på landet, att det skulle vara nödvändigt att till dessa befattningar välja skollärare, och då jag derjemte anser, att skolläraren mera fyller sin pligt, om han får egna sig åt sitt egentliga kall, nemligen åt folkskolans tjenst, så kan jag för min del icke vara med om motionärens förslag. Jag vet, att det inträffar

ofta i större kommuner, att t. ex. sammanträden af kommunalnämnden och fattigvårdsstyrelsen vara en hel dag, ja, till och med två dagar, och jag kan icke finna annat, än att det skulle blifva till skada för skolan, om en skollärare skulle nödgas vara upptagen och förhindrad så lång tid. Och jag föreställer mig också, att han icke skulle kunna vara det utan att få tillstånd af skolrådet eller dess ordförande för hvarje gång.

För öfrigt tänker jag, att lagstiftaren icke utan skäl, när kommunalförordningen stiftades, har intagit den bestämmelsen, att folkskolelärare skola höra till de personer, hvilka icke skola vara valbara till medlemmar i kommunalnämnden. Jag tror, att skolläraren kan hafva tillräckligt att sysselsätta sig med ändå utan att börja egna sig åt kommunala angelägenheter, och på grund deraf yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed afslutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till samma hemställan med den af herr Berg föreslagna ändring i motiveringen. Herr talmanen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande: n:o 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit samma hemställan med den af herr Berg under öfverläggningen föreslagna ändring i utskottets motivering.

Omröstningen utföll med 85 ja mot 71 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Emot det sålunda fattade beslutet anmälde herr *Berg* sin reservation.

§ 15.

Herr *L. Eriksson* i Bäck aflemnade en motion, n:o 236, med förslag till ändrad lydelse af §§ 14 och 17 riksdagsordningen, hvilken motion bordlades.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,35 e. m.

In fidem

E Nathorst Böös.